

ผลสะท้อนจากหลักการและงานซึ่งริเริ่มขึ้นในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประชาชนและท้องถิ่นชนบท รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนเริ่มดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาติที่มุ่งหมายจะกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีความคิดริเริ่มของตนเอง รู้จักช่วยตนเองที่จะปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของตนและท้องถิ่นให้เจริญขึ้น โดยไม่ต้องรอคอยหรือหวังแต่เพียงความช่วยเหลือจากรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่จะสูงขึ้นทั้งด้านจิตใจและวัตถุและมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การอนามัย และการรักษาพยาบาล ตลอดจนการปกครองตนเอง และในที่สุดประชาชนในเขตพัฒนามีชีวิตความสามารถและมีความเข้าใจที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปโดยลำพังตนเองได้อย่างเรียบร้อย การดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นไปโดยที่รัฐบาลจะเป็นฝ่ายกระตุ้นเตือนประชาชนให้ร่วมจัดทำโครงการต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และเงินอุดหนุนเท่าที่จำเป็นหรือเกินกว่าสิ่งที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น จะร่วมกันจัดทำได้ โดยอาศัยการร่วมมือและประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนพัฒนาการท้องถิ่น กรมมหาดไทย, "เอกสารประกอมเกี่ยวกับงานในหน้าที่พัฒนาการ," ในระเบียบและคำสั่งทางราชการ เกี่ยวกับงานพัฒนาท้องถิ่น, หน้า ๔๐๐ - ๔๐๕

" _____, " "โครงการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาติ," เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑

นับตั้งแต่กรมการพัฒนาชุมชนได้เริ่มดำเนินงานดังกล่าวเป็นต้นมา ได้มี
 ผู้ศึกษาและวิจัยถึงปฏิกิริยาตอบสนองของประชาชนต่อกิจการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า
 ในระยะแรกนั้นชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานตาม
 โครงการพัฒนาท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเท่าใดนัก ทั้งนี้ การวิจัยในปี ๒๕๐๖ ปรากฏผล
 ว่าชาวบ้านยังคงเห็นว่า เป็นหน้าที่ที่รัฐควร จะจัดทำให้ ไม่ใช่มา เรียกขอความร่วมมือจาก
 ชาวบ้าน บางแห่งก็คิดว่าการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการบังคับ แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะ
 เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชาวบ้านเองก็ตาม ยิ่งกว่านั้นในท้องที่บางแห่ง เช่นที่
 บ้านหนองบัวสีม อำเภอรามบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และบ้านหนองหญ้า อำเภอบาง
 พุฒินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ
 นัก เขายังคงพอใจในสิ่งที่เขามี และวิถีชีวิตที่เขาดำรงอยู่ หรือที่อำเภออุทุมพร
 พิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ชาวบ้านส่วนใหญ่ในขณะนั้นยังคงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่
 ของตนมาก ความเปลี่ยนแปลงของชาวบ้านขึ้นอยู่กับกรณีอาหารรับประทานเท่านั้น เมื่อ
 ถามว่า เขาต้องการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เพื่อช่วยให้ เศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นบ้าง
 หรือไม่ มีผู้ตอบว่าไม่ต้องการถึง ๔๐๕ ใน ๕๐๐ ครอบครัว^๖ ทั้งนี้ผู้วิจัยในขณะนั้นให้

^๖ สุภาพ วีรบรรณ วิเศษสุรการ, รายงานการวิจัยสาเหตุที่เป็นอุปสรรคใน
การดำเนินงานพัฒนาชุมชนของทางราชการ (พระนคร : การพิมพ์เกอกุล, ๒๕๐๖),
 หน้า ๕๐

^๗ Chamrieng Phavichitra and Chalernsri Dhamabutra
Report on Mobile Development Team study, p.24

^๘ สุภาพ วีรบรรณ วิเศษสุรการ, รายงานการวิจัยสาเหตุที่เป็นอุปสรรค
ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของทางราชการ, หน้า ๕๓

ความเห็นว่าเป็นผลเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำยอมไม่เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะติดตามมา^๑ อีกทั้งการยึดมั่นในเรื่องโซศกลาง และ ภูคมีปีศาจก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะติดตามมา^๒ เช่นกัน

ในปี ๒๕๐๔ ได้มีการประมวลปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จากทัศนะของผู้แทนคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ^๓ ปรากฏว่าผู้แทนจากหมู่บ้าน ดอนหญ้านาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี บ้านหนองคาย อำเภวาริน- ชำราย จังหวัดอุบลราชธานี บ้านโพน อำเภอเชียงแสน จังหวัดร้อยเอ็ด บ้านโงสาคอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส และบ้านแสนพัน อำเภอธาดูปทุม จังหวัดนครพนม กล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ เป็นเสียงเดียวกันว่า ปัญหาใหญ่ก็คือ ชาวบ้านไม่ค่อยกระตือรือ- ร้น หรือให้ความร่วมมือไม่ โครงการต่าง ๆ เท่าที่ควร มักจะอ้างเป็นเสียงเดียวกัน ว่า ต้องทำนาหรือประกอบอาชีพ นอกจากนั้นคณะกรรมการหมู่บ้านไม่เข้าใจหน้าที่ของ ตนเองยังผลให้การเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาและวางแผนงานต่าง ๆ ไม่ค่อย พร้อมเพรียงกัน ดังนั้นการดำเนินงานจึงเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่ไฉไลเท่าที่ควร

^๑ เสียงเดียวกัน

^๒ Chamrieng Bhavichitra and Chabermisri Dhamabutra

Report on Mobile Development Team Study, pp. 24 - 25

^๓ Vichit Sukaviriya, "Community Development in Thailand," in Facts about Community Development Programs in Thailand, ed. Research and Evaluation Division, CD Dept. (Thonburi : Saha Pracha Panich, 1966), pp. 20 - 22

ยิ่งกว่านั้นงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และความรู้ทางด้านวิชาการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลก็เป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันการ และในบางขณะที่ชาวบ้านได้รับการกระตุ้นให้เห็นชอบที่จะปลูกพืชอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเป็นสินค้า รัฐบาลมักจะละเลยในเรื่องตลาด หรือไม่อาจจัดหาตลาดให้เพียงพอกับปริมาณ ผลผลิตของชาวบ้านได้ ยิ่งผลให้ชาวบ้านจำต้องจำหน่ายผลผลิตของตนในราคาต่ำ เช่น ที่บ้านแสนพาน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม รัฐบาลส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกยาสูบ แต่รัฐบาลก็มิได้จัดหาตลาดหรือจัดจำหน่ายให้ ดังนั้นชาวบ้านจึงจำต้องขายผลผลิตของตนให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำ ซึ่งเรื่องนี้ ดร.ยุวดี วุฒิเมธี หัวหน้ากองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชนได้ชี้แจงว่า ในปัจจุบันนี้สภาพการณ์ดังกล่าวยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากการประสานสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีเท่าที่ควร ในขณะที่หน่วยราชการหนึ่งส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดจำหน่ายก็มิได้เข้ามาจัดการหรือจัดหาตลาดให้เพียงพอกับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตมีราคาต่ำ สภาพการณ์เช่นนี้อาจจะยังผลให้ชาวบ้านไม่แน่ใจที่จะทำตามคำชักชวนของเจ้าหน้าที่ออกไป

ในปี ๒๕๑๗ นายไพศาล กิจเพชร พัฒนาการเอก จังหวัดนครพนม ได้ศึกษาและวิจัยถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเขตพัฒนาจังหวัดนครพนม ปรากฏผลว่า นับตั้งแต่กรมการพัฒนาชุมชนได้เริ่มเปิดเขตพัฒนาที่จังหวัดนครพนม เมื่อปี ๒๕๐๕

^๑ Ibid., p. 21

^๒ สัมภาษณ์ ดร.ยุวดี วุฒิเมธี, หัวหน้ากองวิจัยและประเมินผล

กรมการพัฒนาชุมชน, ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๑

^๓ ไพศาล กิจเพชร, "ปัญหาการปฏิบัติงานของพัฒนากรในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ จังหวัดนครพนม" (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๑๗), หน้า ๕๖

เป็นต้นมานั้น โครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ หรือกิจกรรมรวมกลุ่มการเกษตร เพื่อส่งเสริมรายได้ของชาวบ้านด้วยการปรับปรุงวิธีการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนสอนวิชาการแผนใหม่แก่ชาวบ้านยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้จากการสำรวจและวิจัยพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในเรื่องการรวมกลุ่มเพียงพอ เป็นผลให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไม่ต่อเนื่องกัน กลุ่มจึงมักจะสลายตัวลง อีกทั้งเมื่อรัฐบาลไม่อาจอนุมัติความช่วยเหลือได้ทันความต้องการตามโครงการ ยังผลให้กิจกรรมดังกล่าวประสบปัญหาในเรื่องเงินทุน อุปสรรคในการดำเนินงานและความรู้ทางวิชาการ ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่พัฒนากรและชาวบ้านช่วยกันคิดขึ้น ไม่อาจจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ ยิ่งกว่านั้นการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวนอกจากชาวบ้านจะต้องประสบกับปัญหาที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น เช่น ความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำ หรือโรคระบาดแล้ว ชาวบ้านยังต้องประสบปัญหาที่ต้องจำหน่ายผลผลิตในราคาต่ำในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงอีกด้วย ซึ่งเป็นผลให้ชาวบ้านขาดความเชื่อถือ หรือไม่แน่ใจที่จะร่วมมือในโครงการพัฒนาอาชีพดังกล่าวอีกต่อไป

โครงการพัฒนาอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวชนบทดำเนินธุรกิจร่วมกันในรูปกลุ่มอาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มยอมรับเทคนิคและวิทยาการสมัยใหม่ในวิธีการผลิต การตลาด และการจัดการ ทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาค่าขาดแคลนเงินทุน การตลาดและพ่อค้าคนกลาง ในขณะเดียวกันก็ให้กลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, รายงานประจำปี ๒๕๑๘

(นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๑๘), หน้า ๑๗.

จากการสัมภาษณ์ นางเรณู นันทวิสิทธิ์ พัฒนาการโท ซึ่งมีประสบการณ์ การปฏิบัติงานในหน้าที่พัฒนากรมาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และได้เคยผ่านการปฏิบัติงาน ในเขตพัฒนา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในท้องถิ่นกันดารมา แล้ว เธอได้ชี้แจงถึงปัญหาในการปฏิบัติงานว่า ปัญหาที่สำคัญก็คือ ชาวบ้านส่วน ใหญ่ยังไม่ค่อยสนใจหรือให้ความร่วมมือที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มเท่าที่ควร ประกอบกับยังมีความเชื่อแต่ดั้งเดิมว่าสิ่งที่เขาทำนั้น เป็นสิ่งทมิฬบรรพบุรุษของเขาได้ เคยทำมาแล้วและมีได้เป็นอันตรายแต่อย่างไร เช่น การที่ชาวบ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมรับประทานปลาร้า เป็นอาหารหลัก หิ้ง ๆ ที่พัฒนากรได้พยายาม ให้เหตุผลว่าอาหารดังกล่าวมิได้ให้คุณค่าแก่ร่างกายแต่อย่างไร ซ้ำยังก่อให้เกิดโรค พยาธิได้ง่าย เข้ามักจะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า "อาหารดังกล่าวบรรพบุรุษของ เขาได้เคยกินมาแล้วมิเห็นเป็นอะไร" เช่นนี้ เป็นต้น

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การขอความร่วมมือในเรื่องการจัดสรร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนความรู้ ทางวิชาการจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง บางครั้งก็ไม่ได้รับการตอบสนอง อย่างเต็มที่ หรือบางครั้งก็ไม่ได้รับเลย ยิ่งผลให้พัฒนากรเกิดความท้อแท้ และ ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย และเพิ่มความไม่เข้าใจต่องานพัฒนาชุมชนยิ่งขึ้น เพราะในบางครั้งโครงการที่พวกเขาได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมานั้น มิได้จัดทำตาม ความตั้งใจที่ตั้งไว้ได้ ในเมื่อไม่มีงบประมาณอุดหนุน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ

สัมภาษณ์ นางเรณู นันทวิสิทธิ์, พัฒนาการโท จังหวัดเลย,

เครื่องใช้ และความรู้ทางวิชาการอย่างพอเพียง เป็นผลให้โครงการนั้นต้อง
ล้มเลิกไปโดยปริยายก็มี สิ่งเหล่านี้ให้ผลอย่างมากต่อความเข้าใจ ความสนใจ
ความกระตือรือร้น และความร่วมมือของชาวบ้านที่จะร่วมในโครงการเพื่อปรับปรุง
ตนเองและท้องถิ่นของตนต่อไป

ปัญหาที่สำคัญไม่น้อยอีกประการหนึ่งก็คือ ชาวบ้านยังไม่มี ความสนใจ
และความตั้งใจมากพอที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามลำพัง จำเป็นอย่างยิ่ง
ที่พัฒนากรจะต้องคอยเป็นพี่เลี้ยงและคอยกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา ยามใดที่
พัฒนากรหันไปทำกิจกรรมหรือโครงการอื่นต่อไป กิจกรรมหรือโครงการที่ทำไว้
แล้วมักจะสลายตัวเองโดยปริยาย ดังนั้นความมุ่งหวังที่จะให้กลุ่มเจริญเติบโต
ต่อไป จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากยิ่ง

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันนี้ และจะมีผลต่อไปก็
คือ นับตั้งแต่รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ประกาศใช้โครงการผันเงิน
ช่วยชนบท ชาวบ้านในชนบทก็เริ่มเปลี่ยนทัศนคติจากการเสียสละแรงงาน และ
วัสดุอุปกรณ์เพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตนมาสู่การจ้างแรงงาน และขายวัสดุอุปกรณ์
เพื่อรับเงินเป็นค่าตอบแทน ทัศนคติดังกล่าวได้สืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้ ยิ่งรัฐบาล
พลเอก เกอียิ่งก็เกิด ชะมนันท์ ได้ประกาศใช้โครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจชนบทที่ประสบ
ภัยในฤดูแล้ง (กพป) ชาวบ้านก็มักจะไม่เต็มใจที่จะสละแรงงาน และวัสดุอุปกรณ์
เพื่อการปรับปรุงท้องถิ่นเช่นแต่ก่อน

จากสถิติของปฏิบัติการ กรมการ พัฒนาชุมชน ซึ่งให้เห็นว่า นับตั้งแต่ปี
๒๕๐๕ เป็นต้นมา กรมการ พัฒนาชุมชนได้รับเงินสมทบจากประชาชนซึ่งประเมินค่า
จากแรงงานและวัสดุอุปกรณ์ที่ประชาชนเสียสละมาช่วยคงต่อไป

ปี	อัตราร้อยละ	ปี	อัตราร้อยละ
๒๕๐๕	๗๒.๗	๒๕๑๕	๔๙.๕
๒๕๐๖	๖๔.๖	๒๕๑๖	๖๘.๓
๒๕๐๗	๖๖.๘	๒๕๑๗	๕๖.๓
๒๕๑๑	๕๖.๗	๒๕๑๘	๗๒.๖
๒๕๑๑	๕๗.๗	๒๕๑๙	๕๖.๙

ที่มา กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน "งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนระหว่างปี ๒๕๐๕ - ๒๕๐๘," ใน Research and Evaluation, Division, C.D. Dept. "A Quick Look at Thai Community Development Activities," in Facts About Community Development Programs in Thailand, p. 181

กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน "สถิติโครงการพัฒนาชุมชน ปี ๒๕๑๐," ในรายงานการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน งบประมาณ ๒๕๑๐ กองวิจัยและประเมินผล กรมพัฒนาชุมชน, จักรพิมพ์ (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๑๒) ไม่มีหน้า

กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน "งบประมาณในเขตพัฒนาอำเภอและเขตทดลองปี ๒๕๑๑," ในรายงานการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน งบประมาณ ๒๕๑๑ กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน, จักรพิมพ์ (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง ๒๕๑๓), หน้า ๕

กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน "การเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ใช้ในโครงการที่ใช้เงินอุดหนุนพัฒนาชุมชนระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙," ในสถิติผลงานพัฒนาชุมชน ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙ กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน, จักรพิมพ์ (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๐) หน้า ๖๒

จากสถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือในงานพัฒนา
ท้องถิ่นเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าบางปีสถิติความช่วยเหลือของประชาชนจะสูงถึง ๙๐ %
แต่ก็มีได้หมายความว่า จะเป็นเช่นนั้นเรื่อยไป ปีต่อมามักจะต่ำลงและรักษาระดับ
อยู่ในระหว่าง ๕๐ - ๖๐ % แต่อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่าในปี ๒๕๑๕ สถิติ
ที่ประชาชนเสียสละแรงงานและวัสดุอุปกรณ์เพื่องานพัฒนาท้องถิ่นลดลงจากปี ๒๕๑๔
ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลสะท้อนเนื่องจากโครงการ เงินผันที่รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
ปราโมช ได้ประกาศใช้ เพื่อช่วยเหลือชาวชนบทนั่นเอง

เมื่อพัฒนากรเป็นผู้ให้การศึกษานำความรู้ใหม่ ๆ มาให้ประชาชนใน
ชนบท ทั้งยังเป็นผู้กระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้ทราบถึงปัญหาในหมู่บ้านของตน ใน
ขณะเดียวกันก็เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาลด้วยการนำความต้องการของ
ประชาชนไปเสนอให้รัฐ ในขณะเดียวกันก็นำนโยบายและบริการของรัฐไปให้แก่
ประชาชน รวมทั้งเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ประชาชนยอมรับความคิด และวิธีการ
ดำเนินงานตลอดจนบริการสมัยใหม่ของรัฐได้ง่ายขึ้น ดังนั้นประสิทธิภาพและขีดความ
สามารถของพัฒนากรในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง

จะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องยากยิ่งที่จะให้พัฒนากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และมีขีดความสามารถสูงในเมื่อเขาต้องรับผิดชอบหมู่บ้านโดยเฉลี่ยแล้วคนละ ๕ หมู่บ้าน
ซึ่งมีผู้เห็นว่ามากเกินไปในทางปฏิบัติแล้ว จึงปรากฏว่า พัฒนากรมุ่งทำงานเพียง
๒ - ๓ หมู่บ้านเท่านั้น และละเลยหมู่บ้านอื่นทั้งสิ้น นอกจากพัฒนากรยังประสบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนพัฒนากรท้องถิ่น กรมมหาดไทย, "เอกสารประกอบเกี่ยวกับงานใน
หน้าพัฒนากร," ใน ระเบียบคำสั่งทางราชการเกี่ยวกับงานพัฒนาท้องถิ่น, หน้า ๓๔๗

- ๓๔๘

^๒ โคธิโอ ยัคสุธิโร และกองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน,
การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของพัฒนากร (พระบวร : โรงพิมพ์
ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๕), หน้า ๒๔

กับปัญหาต่าง ๆ ที่ติดตามมาหลายประการ เหนือผู้วิจัยถึงปัญหาการปฏิบัติงานของ
 พัฒนาการในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จังหวัดนครพนมค้นพบว่า สภาพของ
 ท้องถิ่นเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งต่อประสิทธิภาพและขีดความสามารถของ
 พัฒนาการในการปฏิบัติงาน ยิ่งในท้องถิ่นทุรกันดารด้วยแล้วพัฒนาการก็ต้องมีความอดทน
 ในการที่ต้องอยู่และเดินทางในท้องถิ่นทุรกันดารจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง
 ดังนั้น ยิ่งพัฒนาการต้องรับผิดชอบหมู่บ้านเป็นจำนวนมากเท่าไร ขีดความสามารถและ
 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานย่อมลดน้อยลง จากการวิจัยเมื่อปี ๒๕๑๗ ค้นพบว่า
 พัฒนาการร้อยละ ๓๕ ของจังหวัดนครพนมจะต้องรับผิดชอบหมู่บ้านเฉลี่ยแล้วคนละ
 ประมาณ ๑๐ หมู่บ้าน ภาวการณ์ดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานของ
 พัฒนาการเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยค้นพบว่า พัฒนาการยังประสบปัญหากับการรายงานมากเกินไป
 ไป^๓ ในเรื่องนี้ นางเรณู นันทวิสิทธิ์ พัฒนาการโท ได้ชี้แจงว่า ทางกรมพัฒนา
 ชุมชนมุ่งแต่การรับทราบผลการปฏิบัติงานของพัฒนาการมากเกินไป จนมองข้ามปัญหา
 และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพัฒนาการแต่ละคน ซึ่งในบางครั้งอาจจะทำงานไม่
 ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งนี้มิใช่หมายความว่า พัฒนาการผู้นั้นขาดความกระตือรือร้นและ
 ความสนใจในการปฏิบัติงาน แต่เป็นเรื่องยากยิ่งที่จะให้ผู้หนึ่งผู้ใดไปกระตุ้นหรือจี้
 จูงให้ชาวบ้านเข้าใจและเห็นความสำคัญในสิ่งที่เขาไม่เคยเห็นมาก่อน และเป็นการ

^๑ ไพศาล กิจเพชร, "ปัญหาการปฏิบัติงานของพัฒนาการในเขตแทรกซึม
 ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัดนครพนม," หน้า ๓๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๑

ยากยิ่งขึ้นไปอีกที่จะให้ส่วนราชการต่าง ๆ เห็นชอบและสนับสนุนโครงการที่ชาวบ้านเสนอมาเสมอไป ดังนั้นการที่กรมพัฒนาชุมชนเข้มงวดต่อผลงานของพัฒนากรมากเกินไปจนลืมนึกถึงปัญหาดังกล่าวมีผลต่อสภาพจิตใจและขีดความสามารถของพัฒนากรในการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง

ยิ่งกว่านั้น การจัดสรรงบประมาณและเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการก็เป็นไปอย่างล่าช้าและไม่เพียงพอเป็นข้อขัดข้องอีกประการหนึ่งที่ไม่อาจตอบสนองโครงการที่ชาวบ้านและพัฒนากรช่วยกันคิดค้นได้^๒ ถึงแม้ในบางครั้งพัฒนากรบางคนจะจ่ายเงินของตนทดแทนเงินงบประมาณที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลไปก่อน เพราะถ้ารอเงินช่วยเหลือจากทางการ ความกระตือรือร้นของชาวบ้านที่เกิดจากการกระตุ้นเตือนของพัฒนากรก็จะหมดไปพัฒนากรจึงต้องถวญโอกาสในขณะที่ชาวบ้านมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานเร่งทำโครงการนั้นเสียก่อน แม้จะต้องจ่ายเงินของตนทดแทนเงินที่จะได้รับจากทางการไปก่อนก็ตาม^๓ แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยเสมอไป ถ้าเงินที่ต้องใช้เพื่อโครงการนั้นมากเกินไปกำลังที่พัฒนากรจะจ่ายได้พัฒนากรจึงจำต้องคอยความช่วยเหลือจากทางการ ถึงแม้จะต้องรอานเสียดใจก็ตาม ดังนั้นเมื่อเปรียบกับข้อขัดข้องดังกล่าวข้างต้น ยังผลให้พัฒนากรท้อแท้ และหมดกำลังใจ ยิ่งมีความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้งก็ยิ่งผลให้ความกระตือรือร้นและความสนใจ

^๑ สัมภาษณ์ นางเรณู นันทวิสิทธิ์, พัฒนากรโท จังหวัดเลย, ๒๗ พฤษภาคม

๒๕๒๑

^๒ ไพศาล กิจเพชร, "ปัญหาการปฏิบัติงานของพัฒนากรในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์, จังหวัดนครพนม," หน้า ๔๔๐

^๓ สัมภาษณ์ นางเรณู นันทวิสิทธิ์, พัฒนากรโท จังหวัดเลย,

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๑

ทำงานลดน้อยไปอีก ทั้งนี้ จากการวิจัยค้นพบว่า ความปรกติแล้วกรมการพัฒนาชุมชนจะต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปติดตามผลการปฏิบัติงานของพัฒนากร โดยเฉลี่ยแล้วประมาณปีละ ๑ - ๒ ครั้ง แต่เมื่อผู้วิจัยได้สอบถามพัฒนากรในเขตพัฒนาอำเภอจังหวัดนครพนม ปรากฏว่า พัฒนาการ ๔๗ คนจาก ๗๔ คน ตอบว่า ไม่ได้ถูกติดตามผลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชนเลย พัฒนาการส่วนใหญ่ถึง ๒๗ รายต้องการติดตามผลและถือว่าเป็นสิ่งที่^๒ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอว่าผู้บังคับบัญชาควร จะติดตามควบคุมการบริหารงานและ เยี่ยม เยียนพัฒนากรอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยให้พัฒนากร เกิดความอบอุ่นใจ มีขวัญ และมีกำลังใจในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น^๓

ความร่วมมือและการประสานงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน ถ้าได้รับความร่วมมือและการประสานงานจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมากเพียงใด การทำงานของพัฒนากร ก็ย่อมมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น แต่ถ้าจะพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้ว จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันนี้ประสบอุปสรรคมากขึ้นโดยเหตุที่การปฏิบัติงานนั้น กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้พัฒนากร เป็นคนกลางเข้าไปขอความร่วมมือจากส่วนราชการ ของจังหวัด ทั้งทางด้านงบประมาณ วิชาการ และวัสดุอุปกรณ์ แต่ขีดความสามารถของส่วนราชการ ของจังหวัดไม่อาจตอบสนองได้ทันตามความต้องการ ในเมื่อส่วนราชการ ของจังหวัดนั้นจำเป็นต้องรับผิดชอบงาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไพศาล กิจเพชร, "ปัญหาการปฏิบัติงานของพัฒนากรในเขตแทรกซึมของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัดนครพนม," หน้า ๕๖

^๒ ๔ เรื่องเดียวกัน

^๓ ๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๔

ในหน่วยราชการอื่น ๆ ที่มีภารกิจดำเนินงานปรับปรุงท้องถิ่นในตัวเองเกี่ยวกับ เช่น ทร.กลาง และ รพช. เป็นต้น ยิ่งกว่านั้น งานบางอย่างส่วนราชการของ จังหวัดเป็นเจ้าของโครงการด้วย เช่น โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท ซึ่งมีผู้ว่า ราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการโครงการ^๑ ดังนั้นทางจังหวัดจึงให้ความสำคัญ แก่โครงการที่ทางจังหวัดรับผิดชอบโดยตรงก่อน ยังผลให้งบประมาณ เจ้าหน้าที่ ทางวิชาการ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานไม่ อาจตอบสนองโครงการที่พัฒนาการและคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเสนอมาได้ ในทันที ความล่าช้าดังกล่าวนอกจากจะทำให้ผลสำเร็จของโครงการต้องเนิ่นนาน ออกไปแล้ว อาจยังผลให้พัฒนาการเกิดความท้อแท้และหมกมุ่นลังเลใจในการปฏิบัติ งาน ทั้งชาวบ้านเกิดความเหนื่อยหน่ายและหมกมุ่นความกระตือรือร้นในโครงการ ที่ต้องรอคอยต่อไป

จะเห็นได้ว่าปัญหาใหญ่ของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นก็คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะเฉยเมย และไม่สนใจหรือให้ความร่วมมือที่จะร่วมในโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต อาจกล่าวได้ว่าความเฉย เมยหรือความไม่ร่วมมือหรือความไม่สนใจของชาวบ้าน อาจเป็นผลเนื่องมาจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กองบริการวิทยาการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย, คู่มือการปฏิบัติงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวง มหาดไทย ๒๕๑๗), หน้า ๕๕

๑. พัฒนาการส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในสภาพพื้นฐาน และสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชาวบ้าน ดังจะเห็นได้ว่าพัฒนาการมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ชาวบ้านทำจนเป็นนิสัย หรือทำจนเป็นประเพณีที่ทำสืบทอดต่อกันมาแต่บรรพบุรุษอย่างทันทีทันใด ยังผลให้ชาวบ้านมักจะไม่ค่อยยอมตาม เช่น การชักชวนให้ชาวบ้านในหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเลิกรับประทานปลาร้าเป็นอาหารหลัก ในเมื่อพัฒนาการพิจารณาเห็นว่า อาหารดังกล่าวนอกจากจะไม่มีคุณค่าทางอาหารแล้ว ยังเป็นมูลเหตุให้เกิดโรคมหาโรคภัยไข้เจ็บ แต่ชาวบ้านมักจะไม่ค่อยยอมตาม ถึงแม้พัฒนาการพยายามให้เหตุผลแก่ชาวบ้านว่า อาหารดังกล่าวนอกจากจะไม่ให้ประโยชน์ต่อร่างกายแล้ว ยังก่อให้เกิดโรคมหาโรคภัยไข้เจ็บอีกด้วย แต่ชาวบ้านก็มักจะอ้างว่า บรรพบุรุษของเขาเคยรับประทานมาแล้วไม่เห็นเป็นอะไร ดังนั้นแทนที่พัฒนาการจะมุ่งให้ชาวบ้านเลิกรับประทานปลาร้าเป็นอาหารหลักอย่างทันทีทันใด เขากลับจะแนะนำชาวบ้านให้ปรับปรุงวิธีประกอบอาหารดังกล่าวให้ถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทางอาหารมากขึ้น ยิ่งกว่านั้นพัฒนาการก็ควรจะเข้าใจว่า มีเรื่องง่ายนักสำหรับชาวบ้านที่จะหาอาหารประเภทเนื้อหรือไข่มารับประทานเป็นอาหารหลักได้เสมอไป ในเมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ดังนั้นเขาจึงต้องรับประทานปลาร้าเป็นอาหารหลักต่อไป

๒. การดำเนินงานของรัฐบาลขาดการประสานสัมพันธ์ และการวางรูปงานที่ดีพอ ยังผลให้โครงการที่ชาวบ้านและพัฒนาการร่วมกันเสนอไปยังรัฐบาลเพื่อขอความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ วัสดุอุปกรณ์ และเงินงบประมาณ ประสบกับความล่าช้า ไม่ทันความต้องการตามโครงการ จนในบางกรณีมีอาจดำเนินการได้ หรือมีฉะนั้นเมื่อดำเนินการไปแล้วก็ไม่อาจบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ยังผลให้ชาวบ้านขาดความเชื่อถือ และไม่แน่ใจที่จะให้ความร่วมมืออีกต่อไป ในขณะเดียวกันพัฒนาการก็หมดกำลังใจทำงาน อันเป็นทางหนึ่งซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของพัฒนาการในการปฏิบัติงานลดลงด้วย

๓. เมื่อพัฒนาการประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน ยังผลให้ขีดความสามารถและความตั้งใจในการทำงานของพัฒนาการลดลงด้วย สิ่งทั้งนี้ได้ส่งผลให้การกระตุ้นเตือนชาวบ้านให้เข้าร่วมในกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นลดลงด้วย ชาวบ้านจึงมัก

จะละเลยการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้น ๆ

๔. นับตั้งแต่รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และรัฐบาล พลเอก เกียรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ประกาศใช้โครงการเงินกู้ชนบท และโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจชนบทที่ประสบภัยในฤดูแล้งตามลำดับ ยังผลให้ชาวบ้านเริ่มมีความรู้สึกว่าการที่ตนเสียสละเพื่อการบูรณะท้องถิ่นของตนนั้นมีโอกาสได้รับเงินเป็นค่าจ้างตอบแทน ดังนั้นชาวบ้านจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ต้องเสียสละแรงงานตั้งแต่ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการสร้างสาธารณสมบัติชุมชน และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน

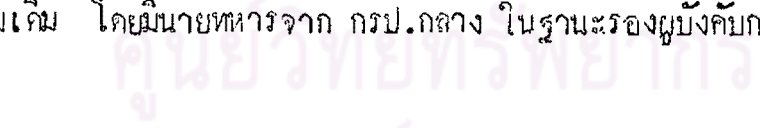
ถ้าสภาพการณ์เป็นเช่นดังที่กล่าวมานี้ ก็อาจกล่าวได้ว่าความมุ่งหวังของรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่พยายามจะนำประเทศไปสู่การพัฒนาด้วยการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในประเทศรู้จักสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองและท้องถิ่นของตนตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาติยังไม่อาจจะบรรลุผลได้

นอกจากจะมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นแล้ว รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังมอบหมายให้ กรป.กลาง จัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนออกไปดำเนินการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารในทุก ๆ ตำบล โดยเร่งด่วนอย่างพร้อมเพรียงกัน ทั้งนี้โดยมุ่งหวังว่าเมื่อปฏิบัติงานไปชั่วระยะเวลาหนึ่งประมาณ ๑๒ เดือน และได้ผลงานพอสมควรแล้ว หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป.กลางก็จะเตรียมส่งมอบงานที่ริเริ่มไว้แล้วหรือสำรวจข้อมูล จัดเตรียมโครงการระยะยาวไว้แล้วให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและส่วนราชการของจังหวัดที่รับผิดชอบโดยตรงรับดำเนินการต่อไป หลังจากนั้นก็จะถอนตัวไปบุกเบิกงานในท้องถิ่นอื่นต่อไป แต่ในส่วนราชการของจังหวัดยังไม่อาจที่จะรับดำเนินการต่อไปได้ รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้เตรียมลูกทางในเรื่องนี้ไว้เพื่อให้หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ถอนตัวไปได้ โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ว่า ถ้าส่วนราชการของจังหวัดไม่อาจจะรับได้ ถือเป็นหน้าที่ของ

กรมพัฒนาชุมชนที่จะรับผิดชอบงานที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป.กลางได้ริเริ่มไว้ต่อไป และเมื่อสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทได้รับการจัดตั้งขึ้นมา หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทส่วน จังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการก็ได้รับมอบหมายให้เป็นฝ่ายรับงานที่หน่วย พัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป.กลาง ได้ริเริ่มไว้ แทนกรมการพัฒนาชุมชนต่อไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อครั้งที่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เดินทางตรวจ ราชการถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่บ้านนาคู อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายงานข่าวแจ้งว่า นายสุวิทย์ อิศรประเสริฐ นายอำเภอกุฉินารายณ์ในฐานะผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่บ้านนาคู ได้บรรยายสรุปให้นายกรัฐมนตรีและคณะได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน หลังจากที่ได้รับมอบหมายพัฒนาการเคลื่อนที่จาก กรป.กลาง แล้ว

ถ้าสภาพการณ์เป็นไปตามรายงานข่าวดังกล่าวข้างต้นก็อาจกล่าวได้ว่า หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ก้าวไปตามแผนที่กำหนดว่า เมื่อหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ไปปฏิบัติงานไปครบหนึ่งปีแล้ว ส่วนราชการของจังหวัดจะเป็นผู้รับผิดชอบงานต่อไป แต่สภาพการณ์ดังกล่าวเป็นไปเฉพาะในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เท่านั้น ทั้งนี้ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในระยะเวลาต่อมาว่า การดำเนินงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จังหวัดกาฬสินธุ์ส่วนใหญ่ ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของ กรป.กลางตามเดิม โดยเมื่อนายทหารจาก กรป.กลาง ในฐานะรองผู้บังคับการหน่วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙, หน้า ๑๕๔

๒ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สำนักนายกรัฐมนตรี, คู่มือ รพช., หน้า ๑

๓ กรมประชาสัมพันธ์, "นายกรัฐมนตรีตรวจเยี่ยมหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," ข่าวในประเทศภาคค่ำ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๐๖
วิทยุสารประจำวัน ๑๒๖(๔ กรกฎาคม ๒๕๐๖) : ๒

พัฒนาการ เคลื่อนที่ เป็นผู้รับผิดชอบงานทั้งหมดตลอดมาจนเวลาผ่านไปถึง ๑๖ ปี น.ท. ยงยุทธ ศรีอุบลรัตน์ รองผู้บังคับการหน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้มีโอกาสมอบงานของหน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ให้หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดกาฬสินธุ์อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๒๑ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ ในฐานะผู้อำนวยการโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นผู้รับมอบ

พ.อ.ฉัญ เทชะกรณ โค้ชแจงรายละเอียดว่า สาเหตุที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทไม่รับมอบงานของหน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่จาก กรป.กลาง ตามแผนการที่กำหนดไว้ก็เป็นเพราะเมื่อครั้งที่ จอมพล ประภาส จารุเสถียร ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท ได้มีคำสั่งว่าให้ กรป.กลาง รับผิดชอบงานที่ กรป.กลาง ได้ดำเนินการไปแล้วต่อไปก่อน ทั้งนี้ทั้งนั้น จอมพล ประภาส จารุเสถียร อาจจะมีความเห็นว่า ยังมีท้องถิ่นอีกมากที่ต้องการปรับปรุงยกยความเร่งด่วน ดังนั้น จึงปรากฏว่า แทนที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทหรือหน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทส่วนจังหวัด จะเข้ารับงานที่หน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ไว้แล้ว กลับปรากฏว่าสำนักงานพัฒนาชนบทและหน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทส่วนจังหวัด กลับเข้าไปดำเนินงานนอกเขตปฏิบัติการที่หน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่รับผิดชอบ เป็นการบุกเบิกพื้นที่ใหม่ ซึ่งเป็นเหตุให้หน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ของ กรป.กลาง ไม่อาจจะถอนตัวได้ความความมุ่งหมายเดิม การดำเนินงานที่มุ่งหวังเป็นเพียงงานชั้นบุกเบิก

ศูนย์วิทยุวิทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารมอบงานพัฒนาของหน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่จังหวัดกาฬสินธุ์แก่
สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๑ (เอกสาร กรป.กลาง)

๒ เรื่องเดียวกัน

ได้กลายเป็นงานที่ต้องคอยดูแล และรับผิดชอบต่อไปโดยไม่มีกำหนด จากสภาพการณ์ดังกล่าวก็ให้เกิดผลดีก็ตามมากก็คือ เมื่อหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ไม้อาจจะเคลื่อนย้ายไปบุกเบิกในท้องถิ่นอื่นต่อไปได้ ประกอบกับความเร่งด่วนของสถานการณ์ทางการเมืองที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการปะทะภัยกำลังและอาวุธระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายต่อต้าน เป็นผลให้ กรป.กลาง จำเป็นต้องเปิดหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้น ในช่วงระยะเวลา ๑๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๐๕ - ๒๕๑๙) กรป.กลาง ได้จัดตั้งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้นจาก ๕ หน่วย ในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็น ๒๔ หน่วย ในท้องที่ ๒๔ จังหวัด^๒ ในปี ๒๕๑๙^๓

อนึ่ง ถ้าจะมองดูอย่างไม่วิเคราะห์ ก็จะเห็นว่าการดำเนินงานของ กรป.กลาง นั้นก้าวหน้าไปได้ด้วยดี ถึงแม้จะไม่มีหน่วยงานใดรับงานที่กรป.กลางได้ริเริ่มไว้ตามแผนการที่กำหนดไว้แต่เดิมก็ตาม แต่กรป.กลางก็สามารถดำเนินงานต่อไปได้ด้วยความดี ทั้งยังสามารถขยายกิจการช่วยการ เปิดหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่และ

^๑ ในเดือนสิงหาคม ๒๕๐๘ พ.อ.อ.สังัด โรจนภิมมย์ ใ้่นำกำลังตำรวจปะทะ ผกค. ที่บ้านนาบัว ต.เรณูนคร อ.ธาตุพนม พ.อ.อ.สังัด โรจนภิมมย์ ได้รับบาดเจ็บสาหัส และนับแต่นั้นมา ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลได้ประกาศต่อสู้กับรัฐบาลด้วยกำลังอาวุธโดยเปิดเผย นับแต่นั้นมา

^๒ อันได้แก่จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม นครราชสีมา ยะลา หนองคาย อุดรธานี เลย อุบลราชธานี อุดรพิสัย น่าน ปัตตานี สตูล สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี กาญจนบุรี เชียงราย ราชบุรี พัทลุง สุราษฎร์ธานี ตรัง เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ นครศรีธรรมราช แม่ฮ่องสอน

^๓ กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ, "การจัดตั้งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป. กลาง," ใน กรอบรอบ ๑๕ ปี กรป.กลาง หน้า ๕๖

ขยายโครงการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) แต่ถ้าจะวิเคราะห์ถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.) ในด้านต่าง ๆ จะเห็นได้ว่างานเกี่ยวกับการส่งเสริมรายได้ของประชาชน เช่น การส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เป็นไปอย่างกระตือรือร้น และให้ผลนอ้บมากในการยกระดับรายได้จริง ๆ ของประชาชนให้สูงขึ้น ดังนั้น จึงปรากฏผลจากการสำรวจของหน่วยวิเคราะห์ ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี ๒๕๑๕ ถึงรายได้ของประชาชนในเขตปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม ยะลา และนราธิวาส ซึ่งจัดตั้งขึ้นในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พบว่า ประชาชนในเขตปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า ๕๐๐ บาท ต่อเดือน ตั้งแต่ ๓๓.๕ % - ๘๕.๕ % และประชาชนในเขตปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ทางภาคใต้ มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า ๕๐๐ บาท ต่อเดือน ตั้งแต่ ๑๒.๘ % - ๕๗ % (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.) ความแตกต่างในรายได้ของประชาชนของทั้งสองภาคนี้อาจเป็นผลเนื่องจากสภาพภูมิประเทศและเศรษฐกิจของประชากรในท้องถิ่นนั้นด้วย

ถ้าพิจารณาถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ทั้ง ๕ หน่วยที่ผ่านมากลอสระยะเวลา ๑๕ ปี (ในภาคผนวก ข.) อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการให้บริการ และการส่งเสริมในรูปแบบของการจัดทำให้ การนำสิ่งของไปแจก และการให้ความช่วยเหลือ

หน่วยวิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานสถิติแห่งชาติ, แบบประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจหมู่บ้าน ปี ๒๕๑๕ (แผ่นที่ ส.บ.๑)

เป็นครั้งคราวเท่านั้น ยังไม่อาจจะนำประชาชนไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้ ทั้งยังไม่อาจ
 ตอบสนองความต้องการของราษฎรในเขตปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ทั้ง ๕
 หน่วยในเรื่องถนน น้ำ โรงเรียน และสถานพยาบาล ซึ่งเป็นความต้องการแต่เดิมได้
 พวกเขาจึงเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ให้พวกเขาอยู่ ดังนั้นจึงอาจกล่าว
 ได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี คำกล่าวของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
 ที่ว่ารัฐบาลจะแก้ปัญหาของราษฎรในเรื่อง น้ำ ไฟฟ้า การศึกษา การสาธารณสุข และ
 การคมนาคม^๓ นั้น ยังห่างไกลจากความเป็นจริงอีกมาก ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์
 ธนะรัชต์ ก็ใฝ่พยายามวางมาตรการทั้งระยะสั้นระยะยาว เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้สักเพียงใด
 ก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจเป็นไปตามแผนการที่กำหนดไว้ได้ ในเมื่อไม่มีหน่วยงานในมารับงาน
 ที่ ทร. กลาง ไ้ผูกเบิกไว้ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จึงไม่อาจจะถอนตัวออกจากเขตรับ
 ผิดชอบเดิมได้ ทั้งยังจำต้องดูแลและรับผิดชอบงานนั้นต่อไป ในขณะที่เดียวกัน ทร. กลาง
 ก็จำเป็นต้องขยายโครงการ และเปิดหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้น ตามสถานการณ์
 บีบบังคับจากการแทรกซึมและโจมตีของคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ฝ่าย
 คอมมิวนิสต์ได้ประกาศอย่างเปิดเผยที่จะต่อสู้ยกกำลังและอาวุธ เมื่อปี ๒๕๐๕ เป็นต้นมา
 ยังผลให้ ทร. กลาง ประสบปัญหาในเรื่องอัตรากำลัง และประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ใน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

หน่วยวิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี,
 แบบประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจหมู่บ้าน ปี ๒๕๑๔ (แฟ้มที่ สบ.๑)

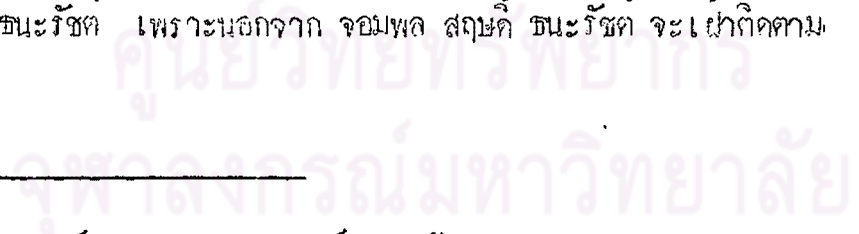
^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ กรมประชาสัมพันธ์, "นายกรัฐมนตรีตรวจราชการจังหวัดต่าง ๆ ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ," ข่าวในประเทศภาคค่ำ ๕ มกราคม ๒๕๐๖ วิทยุสารประจำวัน

๔(๗ มกราคม ๒๕๐๖) : ๒

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ซึ่ง กรป.กลาง ไม่อาจจะคัดเลือกได้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการประกอบกำลังขึ้นเป็นหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่แต่ละหน่วยนั้นใช้วิธีขอกำลังสนับสนุนจากส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนมารวมกันเพื่อปฏิบัติการกิจในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ทั้งนี้โดยมุ่งหวังแต่เพียงว่าเมื่อหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ปฏิบัติการกิจครบ ๑๒ เดือน จะถอนตัวไปปฏิบัติงานในเขตอื่นต่อไป ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่มากนัก แต่เมื่อมิได้เป็นตามหลักการที่กำหนดไว้ ประกอบกับจำนวนหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้น และไม่อาจจะถอนกำลังจากที่เดิมไปได้ ยังผลให้ กรป.กลาง ประสบปัญหาในเรื่องอัตรากำลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าปฏิบัติการในหน่วยซึ่ง กรป.กลาง ไม่อาจจะคัดเลือกได้

ยิ่งกว่านั้นการที่ กรป.กลาง ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาเพียงมติดของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น และมีได้มีพระราชกฤษฎีกาใด ๆ รับรอง^๒ ยังผลให้ กรป.กลาง อยู่ในสภาพเพียงหน่วยงานชั่วคราวไม่มีอัตรากำลังประจำ การดำเนินงานจึงอาศัยการขอความร่วมมือจากส่วนราชการต่าง ๆ ให้ส่งเจ้าหน้าที่ในสังกัดของตนมาช่วยปฏิบัติงานของ กรป.กลาง เท่านั้น พ.ศ.๑๙๖๓ เทชะกรณ กลาวชี้แจงว่าในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่ประสบปัญหาอะไร เพราะหน่วยราชการต่าง ๆ ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพราะนอกจาก จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะเข้าติดตาม

สัมภาษณ์ พ.อ.อัญญ์ เทชะกรณ, หัวหน้ากองการฝึก กรป.กลาง ,

๑๒ เมษายน ๒๕๒๑

^๒ สัมภาษณ์ พลเอก เลิศรบ สีตะบุตร, หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการ

ศูนย์วิชาการทหารสูงสุด, ๒๗ เมษายน ๒๕๒๐

ผลการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่อย่างใกล้ชิดแล้ว ในฐานะนายกรัฐมนตรีและ
 ผู้บัญชาการทหารสูงสุดที่มีอำนาจเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ สามารถ
 สั่งการให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนปฏิบัติงานได้ทันที และส่วนราชการ
 ทุกฝ่ายก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่เมื่อเวลาผ่านไปความสนใจและความกระตือรือร้น
 ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่จะให้ความร่วมมือต่อกิจการของ กรป.กลางก็เริ่มลดน้อยลง

ดังนั้นเมื่อปรากฏว่าการขอยืมตัวข้าราชการจากส่วนราชการต่าง ๆ มาช่วย
 งาน กรป.กลาง ประสบข้อขัดข้องของเข้าทุกที ประกอบกับสถานการณ์นับวันคับขันให้ กรป.
 กลาง จำเป็นต้องเปิดหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้นและในขณะเดียวกันก็ไม่อาจจะถอน
 หน่วยเดิมได้ ยังผลให้ กรป.กลางจำเป็นต้องถอนกำลังจากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ที่ตั้ง
 อยู่เดิมแล้วมาช่วยในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าจำนวน
 เจ้าหน้าที่ในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ที่จัดตั้งขึ้นก่อนจะมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนเจ้าหน้าที่
 ในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ที่จัดตั้งขึ้นทีหลังตามลำดับ สิ้นสุดแต่ละระยะเวลาที่จัดตั้งนาน
 เท่าไร ดังที่คณะผู้ทําวจัยเรื่อง Counterinsurgency Organization and Programs
in Northeast Thailand : Development Organization and Programs
 ได้สำรวจเมื่อปี ๒๕๑๐ ได้พบว่าหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเจ้าหน้าที่
 ปฏิบัติงาน ๑๐ คน จังหวัดสกลนคร ๒๐ คน จังหวัดนครพนม ๒๔ คน จังหวัดหนองคาย
 ๓๔ คน จังหวัดอุดรธานี ๔๑ คน จังหวัดอุบลราชธานี ๔๖ คน จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๖ คน^๒

สัมภาษณ์ พ.อ.ณัฐ เทชะกรณ, หัวหน้ากองการฝึก กรป.กลาง ;

๑๒ เมษายน ๒๕๓๐

๒

Research Analysis Corporation, Counterinsurgency
Organization and Programs in Northeast Thailand: Development
Organization and Programs (Office of the Secretary of Defense,
 Advanced Research Project Agency, 1967) TIC/CU 24082, p37

จะเห็นได้ว่าหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จัดตั้งขึ้นในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (จังหวัด กาศสินธุ์ สกลนคร และนครพนม) เหลือจำนวนเจ้าหน้าที่เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่จะต้อง รับผิดชอบดูแลงานที่จัดทำไว้ และริเริ่มงานต่อไปซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะทำเช่นนั้น ประกอบ กับพื้นที่ในเขตปฏิบัติการมีมาก ดังนั้นจึงปรากฏว่าในท้องที่บางแห่ง หน่วยพัฒนาการเคลื่อน ที่ มิได้เข้าไปปฏิบัติการเลย ในช่วงระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา เช่นที่หมู่บ้านเหล่า อำเภอลำดวน จ.สุรินทร์ เป็นต้น

ปัญหาที่ตามมาอีกประการหนึ่งก็คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วย พัฒนาการเคลื่อนที่จากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นยังไม่มี การประสานสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติ เท่าที่ควร ผลจึงปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ทหารจาก กรป.กลาง เป็นผู้ดำเนินงานและรับผิดชอบ งานส่วนใหญ่แต่ฝ่ายเดียว ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานเพื่อการ ปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารของรัฐบาลนั้น ได้ยึดหลักการร่วมมือและประสานงานระหว่าง ส่วน ราชการต่าง ๆ ในท้องถิ่นควบคู่กันทั้งนั้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นจึงต้องมีฐานะเป็น เจ้าหน้าที่จะและกรรมการของหน่วยงานและคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินการ เพื่อ การปรับปรุงท้องถิ่นควบคู่กันทั้งนั้น ยังผลให้ขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เหล่านี้ลดน้อยลง ประกอบกับการดำเนินงานของหน่วยงานเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นกรมการ พัฒนาชุมชน หรือ รพช. หรือ กรป.กลางก็ตาม มีลักษณะมุ่งดำเนินงานในลักษณะตัวเอง ควบคู่กันทั้งสิ้น ไม่อาจจะเป็นการส่งเสริมอาชีพราษฎร การรับน้ำแหล่งน้ำ การสร้าง ทางคมนาคม การศึกษา การรักษาพยาบาลและอนามัยหรือการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์ เจ้าอธิการวันโฆณาญาโต, เจ้าอาวาสวัดอินทราวาส์ และ เจ้าคณะตำบลบ้านเหล่า ตำบลบ้านเหล่า อำเภอลำดวน จ.สุรินทร์,

ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ในเวลาเดียวกัน และในลักษณะทำนองเดียวกัน จึงเป็นการยากที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้า ขาดการประสานสัมพันธ์ที่ดีพอ

เมื่อสภาพการณ์เป็นเช่นว่านี้ โอกาสที่ท้องถิ่นทุรกันดารจะได้รับการปรับปรุง อย่างจริงจังจึงจะมีโอกาสก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงในวันข้างหน้า จึงเป็นไปได้ยากยิ่ง ทั้งนี้เพราะ การดำเนินงานส่วนใหญ่ยังคงเป็นเพียงการให้บริการ หรือให้ความช่วยเหลือ หรือนำสิ่งของไปแจกให้ประชาชนในหมู่บ้านหนึ่ง เป็นครั้งคราวเท่านั้น แล้วก็ เคลื่อนย้ายไปปฏิบัติการในหมู่บ้านอื่นในทำนองเดียวกันต่อไป เมื่อการดำเนินงาน เสร็จสิ้นนอกจากจะมีช่วยให้ท้องถิ่นทุรกันดารก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงแล้ว ยังทำให้ การสะกิดกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ ตามความมุ่งหมายเดิมที่วางไว้เป็นไปได้ ยากยิ่งอีกด้วย ดังที่ พ.อ. ฉัย เทศะกรรม หัวหน้ากองการฝึก กรม.กลาง กล่าว ชี้แจงว่า เมื่อหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เคลื่อนออกไปแล้ว ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามา ดูแลหรือรับผิดชอบแทนคอมมิวนิสต์ก็เข้ามาแทนที่ *

ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งก็คือ ทัศนคติและความร่วมมือของชาวบ้านใน ท้องถิ่นทุรกันดารที่มีต่อการดำเนินงานปรับปรุงท้องถิ่นของรัฐบาล ถึงแม้ว่าการดำเนินงานของ กรม.กลาง จะเป็นการดำเนินงานเพื่อสนองความต้องการเร่งด่วนที่สุดของ ประชาชนเป็นประการสำคัญ โภะจักทำโครงการระยะสั้นให้เห็นผลทันที และเห็นไปใน ลักษณะที่จัดทำให้ราษฎรมากกว่าที่จะปล่อยให้ราษฎรทำกันเองตามลำพัง แต่อย่างไรก็ตาม

* สัมภาษณ์ พ.อ. ฉัย เทศะกรรม, หัวหน้ากองการฝึก กรม.กลาง,

๑๒ เมษายน ๒๕๒๑

๒ ไพฑูรย์ ขจรสิทธิ์, คู่มือเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (เอกสาร กองการฝึก กรม.กลาง บันทึกข้อความที่ กท. ๐๓๐๑/ก.๗ ๑๘๘๘ วันที่

๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๖), หน้า ๒๕

กรป.กลางก็ไม่ละเลยที่จะกระตุ้นเตือนให้ราษฎรเกิดความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ไปสู่วิถีใหม่ที่ดีกว่า รวมทั้งระดมกำลัง แรงงาน ความรู้ความสามารถของราษฎรตลอดจนทรัพยากรในท้องถิ่นมาช่วยงานของ กรป.กลางด้วย ทั้งนี้อย่างน้อยที่สุดก็หวังที่จะให้ราษฎรในหมู่บ้านเกิดความรู้สึกว่าเป็น เจ้าของสิ่งที่พวกเขาได้ช่วยกันสร้างขึ้นมา และจะได้ช่วยกันรักษาให้ยั่งยืนสืบไป แต่ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวเริ่มมีปัญหานับตั้งแต่รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ให้นำโครงการเงินอุดหนุนมาใช้ ทั้งนี้ยังผลให้ราษฎรเริ่มมีความรู้สึก ว่า แรงงานที่ตนเสียสละเพื่อการบูรณะท้องถิ่นนั้น มีโอกาสได้รับเงินเป็นค่าตอบแทนจาก รัฐบาล ความตั้งใจที่จะเสียสละแรงงาน เพื่อบูรณะท้องถิ่นของตนจึงลดลง และมีความ เห็นว่า ควรเป็นหน้าที่ของรัฐเป็นผู้จัดทำ ความหวังที่จะให้ราษฎรช่วยกันดูแลรักษาจึง เป็นไปโดยยากยิ่ง ในเมื่อราษฎรต่าง ๆ มีความคิดว่า เมื่อรัฐเป็นผู้จัดทำรัฐก็ควรจะเป็น ผู้ดูแลรักษาและซ่อมแซมต่อไป^๒

อันที่จริงแล้ว ชาวบ้านไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นานนักพวกเขาอาจจะ^๓ กระตือรือร้นในครั้งแรกเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อ

^๑ สัมภาษณ์ พลเอก เขวง ยังเจริญ หัวหน้าฝ่ายยุทธการ กรป.กลาง ใน สมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๐

^๒ สัมภาษณ์ น.ส. บุญยัง ยืนยง ราษฎรหมู่บ้านเหล่า ต.บ้านเหล่า อ.คำชะอี จังหวัดนครพนม, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๑ (อายุ ๒๔ ปี จบการศึกษาระดับประถม ปีที่ ๔)

^๓ หมายถึง ผู้เขียนใช้คำว่า "อาจจะ" หมายความว่า ชาวบ้านกระตือรือร้น เฉพาะบางคนเท่านั้น

เวลาเป็นน่านไป ชาวบ้านมักจะไมให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ถึงก็มีบางคนกล่าวว่า "ทำไปเถอะจะได้สักแค่นี้ เมื่อเสียเวลาเสียแรงไปแล้ว จะได้อะไรดีขึ้นมา" เมื่อเป็นดังนั้นคราใดที่ทางการส่งเจ้าหน้าที่ไปประชุมชาวบ้าน เพื่อชักจูงหรือแนะนำให้ชาวบ้านทำโครงการใด ๆ ก็ตาม มักจะปรากฏว่า ถึงแม้ครั้งแรกชาวบ้านจะมาประชุมเพื่อฟังคำแนะนำ และชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ของทางการเป็นจำนวนมาก แต่วันต่อ ๆ มา ก็ลดลงตามลำดับ ยิ่งกว่านั้นชาวบ้านยังขาดความสนใจเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะชาวบ้านมีความเชื่ออยู่ว่า โครงการต่าง ๆ นั้นเป็นเพียงโครงการที่ทางการแนะนำเท่านั้น มีอาจจะยังประโยชน์ให้แก่พวกเขาได้จริง ๆ แต่อย่างไรก็ดี ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดในหมู่บ้านลงทำและประสบผลสำเร็จตามโครงการที่ทางการแนะนำมา พวกเขา ก็จะพากันทำตามในระยะหลัง" แต่โอกาสดังกล่าวนี้มิได้เป็นจริงเสมอไป คราใดที่ทางการยังไม่อาจแก้ความทุกข์คันการของท้องถิ่นได้ โครงการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรที่ทางการจัดทำขึ้น ก็มักจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร^๒ ทั้งยังผลให้ราษฎรเพิ่มความไม่แน่ใจในโครงการที่รัฐบาลแนะนำมายิ่งขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ดังนั้นถึงแม้ทางการจะแนะนำโครงการต่าง ๆ สักเพียงใดก็ตาม ชาวบ้านก็ไม่อาจจะทำตามได้เพราะไม่มีทุน^๓

เมื่อถามถึงทัศนะของชาวบ้านว่า "ต้องการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่านี้หรือไม่" บางคนตอบว่าต้องการ แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร บางคนตอบว่าพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ เพราะไม่รู้จะทำอะไรให้ดีกว่านี้ได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ชาวบ้านใน

^๑สัมภาษณ์ น.ส. บุญยง ยืนยง, ราษฎรหมู่บ้านเหล่า ต.บ้านเหล่า อ.คำชะอี จังหวัดนครพนม, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๑

^๒สัมภาษณ์ เจ้าอธิการวิมลคุณวณฺโณ, เจ้าอาวาสอินทสวาสคี และเจ้าคณะตำบลบ้านเหล่า อ.คำชะอี จังหวัดนครพนม, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๑

^๓สัมภาษณ์ น.ส. ชิน ถิวทอง และ น.ส. ทวีชัย เสียงเพราะ, ราษฎรบ้านโพน ต.บ้านเหล่า อ.คำชะอี จังหวัดนครพนม, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑

ชนบทส่วนใหญ่ไม่รู้วาทกรรมเองจะทำอะไรต่อไปให้ดีกว่านี้ ส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่งๆ โดยไม่ทำอะไร นอกจากนั่งคุยกัน การว่างงานในชนบทมีอยู่ทั่วไปเมื่อว่างจากฤดูทำนาแล้วหนุ่มสาวในหมู่บ้านบางส่วนก็มาหางานทำในเมือง บางส่วนก็ท่องเที่ยวไปตามบ้านคางๆ โดยไม่ทำอะไรเลย ถึงแม้ว่า ในปัจจุบันนี้เด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะมีการศึกษาสูงกว่าแต่ก่อนมาก ทั้งนี้เพราะทางการได้กำหนดเกณฑ์ศึกษาภาคบังคับไว้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ และมีอยู่ไม่น้อยเช่นกันที่มีโอกาสได้รับการศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนในอำเภอ แต่แล้วเด็ก ๆ ส่วนใหญ่ก็เกือบมีสภาพในทำนองเดียวกันคือ ไม่ได้ทำอะไรเลยเมื่อเลิกเรียนแล้ว เด็ก ๆ ไม่ว่าจะจบการศึกษาในระดับใดก็ตามจะกลับมาช่วยพ่อแม่ทำนา และเมื่อว่างจากฤดูทำนาก็จะหัดทอผ้าทอเสื้อไว้ใช้เองในหมู่บ้าน นอกจากนี้จะท่องเที่ยวไปตามหมู่บ้านต่างๆ จับกลุ่มคุยกันโดยไม่ทำอะไรเลย มีเพียงบางส่วนที่เข้ามาหางานทำในเมือง การเข้ามาในเมืองเท่าที่สอบถามปรากฏว่า ผู้ที่ตั้งใจทำงานจริง ๆ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะเข้ามาทำงานในเมือง เพราะต้องการมาเที่ยวตามกำขั๊กชวนของเพื่อนเพียงชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้นพวกเขาลงนี้จึงมักทำงานไม่ไถ่ยาวนาน แล้วก็กลับไปสู่สภาพการว่างงานในหมู่บ้านของตนตามเดิม

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้ว่า จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะตั้งความหวังไว้สักเพียงไรก็ตามที่จะเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและการครองชีพของราษฎรในท้องถิ่น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

สัมภาษณ์ น.ส.บุญยัง ยืนยั้ง, ราษฎรบ้านเหล่า น.ส.หิษยา ชาวนา,
ราษฎรบ้านน้อย น.ส.ชิน นีวมอง น.ส.ทรัพย์ เสียงเพราะ และ น.ส.เทียม นีวมอง,
ราษฎรบ้านโพน ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๒

กันการให้เจริญขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยได้พยายามวางเป้าหมาย และหลักการไว้เป็น
ขั้นตอนแต่จนทุกวันนี้ก็ไม่อาจเป็นไปดังที่ตั้งความหวังไว้ ในเมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่โดย
เฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นทุรกันดารยังคงอยู่ในสภาพการว่างงานอีกเป็นจำนวนมาก และ
เขาก็พอใจเช่นนั้น มิได้แสดงออกถึงความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นอก
จากอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่ได้ทำอะไร และจับกลุ่มคุยกันเท่านั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ยัง
คงไม่รู้ว่าตนเองสมควรจะทำอะไรต่อไป ถึงแม้ทางการจะพยายามส่งเสริมอาชีพการ
เกษตรด้วยการส่งเจ้าหน้าที่มาแจกพันธุ์พืชเพื่อใช้ในการเพาะปลูก และคัดเลือกชาวบ้าน
ในหมู่บ้านไปอบรมทางวิชาการเพื่อให้นำความรู้ที่แนะนำมาแนะนำชาวบ้านคนอื่น ๆ ต่อไป แต่
ปรากฏว่าผู้ที่ไปรับการอบรมมาก็ไม่ได้ทำอะไรให้เห็นจึงไม่มีผลงานให้ชาวบ้านเกิดความ
เชื่อถือ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลบางคนประจำอยู่ในตำบลนั้นก็ไม่ว่าควรจะทำ
อะไรเป็นการส่งเสริมอาชีพของราษฎรได้บ้าง เช่น เจ้าหน้าที่เกษตร ตำบลบ้านเหล่า
เป็นต้น

พิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิบัติการของหน่วย
พัฒนาการเคลื่อนที่ซึ่งได้เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ สมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เช่นที่
อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม ปรากฏว่า ปัจจุบันนี้ถึงแม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีสภาพ
ความเป็นอยู่พอเลี้ยงตัวเองได้ แต่พวกเขาก็มีฐานะยากจน มีรายได้โดยเฉลี่ยปีละ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

กรมประชาสัมพันธ์, "นายกรัฐมนตรีตรวจเยี่ยมหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่"
ข่าวในประเทศภาคค่ำ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๖ วิทยุสารประจำวัน ๑๒๗(๕ กรกฎาคม
๒๕๐๖) : ๔

สัมภาษณ์เจ้าอธิการวัดโพนคาญโก, เจ้าอาวาสวัดอินทสาส์น และเจ้าคณะ
ตำบลบ้านเหล่า ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๑

ประมาณ ๓,๐๐๐ บาท แต่อย่างไรก็ตามชีวิตความเป็นอยู่ภายในหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากนัก ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไป ยังคงอยู่ในสภาพเดิม ความแห้งแล้งและความกันการยังคงครอบคลุมอยู่ทั่วไป ในบางปีที่ชาวบ้านประสบกับฝนแล้ง ทำนาไม่ได้ แต่ทางการก็มีให้ช่วยเหลือพวกเขาแต่อย่างใด นอกจากนี้ ชาวสาวสารหรือพันธุพืชไปแจกเท่านั้น อาหารหลักประจำวันได้แก่ข้าวเหนียว และปลาร้า ตลอดจน ปลา กุ้ง และสัตว์ที่หาได้ภายในบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้าน ชาวบ้านจะอาศัยน้ำจากบ่อและหนองน้ำใกล้ ๆ หมู่บ้านทั้งบริเวณ ชำระล้างร่างกาย และเลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านทุกคนจะปลูกข้าวเหนียวไว้เพื่อการบริโภค แต่สภาพมีเหลืออยู่บ้างจะขายให้แก่พ่อค้าคนจีนที่เข้ามาซื้อข้าวเปลือกในหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไถ่ไร่จากการขายหมู และวัว ส่วนสัตว์เล็กก็มักจะเลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร บางครอบครัวจะมีรายได้เพิ่มจากการปลูกปอไผ่ และมันสำปะหลัง เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยชาวบ้านส่วนใหญ่จะซื้อยารับประทานกินเอง หรือมีเงินนั้นก็ไปขอรับการรักษากับเจ้าหน้าที่ยาที่ประจำอยู่ที่สถานีอนามัยในตำบลนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่นิยมใช้ส้วม มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ขุดส้วม บ้านที่ขุดส้วมมักจะเป็นบ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือครู

ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านจะไม่เปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก แต่ทุกคนก็ยอมรับว่า ทางคมนาคมดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก โอกาสที่ชาวบ้านจะเข้าไปในเมืองสะดวกสบายขึ้น มีรถสองแถวมารับผู้โดยสารจากตำบลไปส่งยังอำเภอใกล้เคียง ๆ วันละ ๓ เที่ยวเล็ก ๆ ในหมู่บ้านมีโอกาสได้เรียนหนังสือมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทุกตำบลมีโรงเรียน และที่ตำบลบ้านเหลามีโรงเรียนถึง ๓ โรงเรียน มีถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ ตามเกณฑ์บังคับ ๑ โรงเรียน โรงเรียนนี้มีครูประมาณ ๑๖ - ๑๗ คน แต่สิ่งเหล่านี้มิได้ช่วยให้ฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้นแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าทางคมนาคมจะสะดวกขึ้นแต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นหนทางที่จะทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้นหรือเป็นหนทางที่จะให้ชาวบ้านนำผลผลิตออกสู่ตลาดขายตนเองโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ในบางตำบลที่ทางการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อการเกษตร เพื่อช่วยรับซื้อผลผลิตของราษฎรออกไปจำหน่ายแทนพ่อค้าคนกลาง แต่ปรากฏ

ว่า สหกรณ์ทางการจัดตั้งให้แม่ทุนจำนวนจำกัด จึงสามารถรับซื้อผลผลิตจากชาวบ้าน
ได้จำนวนจำกัดด้วย ดังนั้นผลผลิตที่เหลือจึงเป็นภาระของพ่อค้าคนกลางตามเดิม ทั้งทาง
คมนาคมมิได้ช่วยให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีอยู่เดิม หรือนำความเจริญจากในเมือง
มาเป็นตัวอย่างปรับปรุงหมู่บ้านของตนแต่อย่างไร

ถึงแม้เด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น แต่ก็เป็นการศึกษา
ตามหลักสูตรเท่านั้น มิได้มีอิทธิพลเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กหรือกระตุ้นใฝ่
ให้เด็ก ๆ ที่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่ เกิดความกระตือรือร้นที่จะสร้างอนาคตให้แก่ตนเอง
แต่อย่างใด ดังนั้นจึงปรากฏว่าเมื่อเด็ก ๆ ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็มักจะกลับ
ไปอยู่บ้านเฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร มากไปกว่าช่วยพ่อแม่ทำนา ทอเสื่อ ทอผ้า และวิ่งเล่น
ไปตามบ้านต่าง ๆ เท่านั้น^๒

จากสภาพการณ์ต่าง ๆ นี้อาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้ทางคมนาคมจะเจริญขึ้น และ
เด็ก ๆ ในหมู่บ้านมีโอกาสดำเนินการศึกษาสูงขึ้น แต่ก็มีไม่ช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจของ
ชาวบ้านส่วนใหญ่ในท้องถิ่นทุรกันดารดีขึ้นแต่อย่างใด ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงมีฐานะยากจน
ดำรงชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ มีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่รู้ว่
ควรจะทำอะไรให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ มีความยึดมั่นในจารีตประเพณีและสิ่งที่ทำสืบทอดมา
แต่บรรพบุรุษ ไม่เข้าใจหรือรับรู้หรือนิยมการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นัก แต่สภาพการณ์
ดังกล่าวอาจได้รับการแก้ไขได้ ถ้าชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่นว่าโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาล

ศูนย์ถ่ายทอดวิทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์เจ้าอาวาสและเจ้าคณะตำบลบ้านเหล่า ราษฎรหมู่บ้านโพธิ์ หมู่บ้านน้อย
และหมู่บ้านเหล่า ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม, ๒๕ - ๓๐ พฤษภาคม

ริเริ่มอันนี้ยังประโยชน์ให้แก่พวกเขาได้จริง ๆ ทั้งนี้ผลสำเร็จของโครงการตามเป้าหมาย
ที่วางไว้จะยังผลให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความกระตือรือร้น เกิดความ
คิดริเริ่ม มีกำลังใจตลอดจนเป็นแรงกระตุ้นหรือ เป็นแบบอย่างให้ชาวบ้านผู้อื่นดำเนินตาม
ถึงแม้มิใช่เรื่องที่ย่างงยากที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวบ้านและสร้างความ
เชื่อมั่นดังกล่าวให้แก่พวกเขา แต่ก็ไม่ยากจนเกินไปที่จะดำเนินการ ถ้ารัฐบาลจะดำเนิน
งานอย่างจริงจังและเข้าถึงประชาชนมากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้จากการวิจัยถึงการปฏิบัติ
งานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี ๒๕๑๔
ปรากฏผลว่า การเข้าถึงประชาชนที่จังหวัดอุบลราชธานีมีเพียง ๔๗.๓ % และที่จังหวัด
นครราชสีมาเพียง ๓๗.๗ % เท่านั้นยังน้อยมาก และเท่าที่สอบถามราษฎรบ้านนอย
บ้านโพน และบ้านเหล่า อำเภอดำชะอี จังหวัดนครพนม ถึงความบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่จาก
จังหวัดและอำเภอเข้าไปในหมู่บ้านได้รับคำตอบว่าเพียง ๒ - ๓ ครั้งต่อปีเท่านั้น ส่วนใหญ่
เป็นเจ้าหน้าที่จากอำเภอเข้าไปตรวจตราและนำสิ่งของไปแจก^๒

อาจกล่าวได้ว่าการเข้าถึงประชาชน มิใช่เป็นเพียงการตรวจตราหรือนำสิ่งของ
ไปแจก หรือนำบริการไปให้เท่านั้น แต่ควรจะไปสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นของ
ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเห็นว่ารัฐมีความตั้งใจและจริงจังอย่างแท้จริงที่จะให้โครงการต่าง ๆ
ที่จัดทำขึ้นเพื่อการกินคือผู้ของชาวบ้านบรรลุผลสำเร็จ การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้
ต่อเมื่อส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งเป็นเจ้าของโครงการติดตามโครงการของตนอย่างใกล้ชิด

^๑ "งานวิจัย," ในกรอบรอบ ๑๕ ปี กรป.กลาง, หน้า ๓๗

^๒ สัมภาษณ์ราษฎรหมู่บ้านนอย หมู่บ้านโพน หมู่บ้านเหล่า อำเภอดำชะอี

อย่างเอาใจใส่ มีใช้เพียงแต่ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปให้คำแนะนำ ซึ่งแจ่มอบมหรือคำสั่งของ
เข้าไปแจกเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ควรจะเข้าไปติดตามดูว่าชาวบ้านให้ความ
สนใจและทำตามคำแนะนำเพียงใด ประสพปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างหรือได้ผลเพียง
ใดบ้าง ถึงแม้ในระยะเริ่มแรกจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเท่าใดนัก แต่การ
กระตุ้นเตือนอย่างใกล้ชิดและการติดตามผลงานอย่างเอาใจใส่ รวมทั้งการแก้ปัญหาและ
อุปสรรคต่าง ๆ ในทันที การร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดของส่วนราชการ
ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น จะกระตุ้นเตือนให้ชาวบ้านเกิดความสนใจ
ที่จะทำตาม ผลสำเร็จของชาวบ้านเพียงส่วนน้อย นอกจากจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ชาวบ้าน
ส่วนใหญ่จะทำตามแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการอื่น ๆ ต่อไปด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อสอบถามทัศนคติของชาวบ้าน ในเรื่องคอมมิวนิสต์
มักจะได้รับคำตอบเกือบเป็นเสียงเดียวกันว่า "กลัว ไม่ชอบและไม่ชอบที่สุด" ทั้งนี้อาจ
จะเป็นเพราะนอกจากชาวบ้านจะเกรงว่าจะถูกทางการกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือให้
การสนับสนุนคอมมิวนิสต์แล้วชาวบ้านยังเคยได้ยินและได้ฟังกันอยู่เสมอว่าคอมมิวนิสต์ ยก
กำลังเข้าปล้นลอบฆ่าบ้าน พร้อมทั้งขู่มขู่กับเขาทรัพย์สินและเสบียงอาหารจากชาวบ้าน ใน
ขณะเดียวกันก็กวาดต้อนชาวบ้านไปเป็นกำลังของตน ยิ่งกว่านั้นเมื่อคอมมิวนิสต์เข้าปกครอง
แล้ว คอมมิวนิสต์จะยึดทรัพย์สินของชาวบ้านไปเป็นส่วนกลาง พร้อมทั้งปกครองด้วยกำลัง
ถ้าไม่พอใจใครก็จะฆ่าทิ้ง ประกอบกับชาวบ้านได้ยินคำขกเล่าจากทางการว่า ผู้ที่หลง
ผิดไปเข้ากับฝ่ายคอมมิวนิสต์และหนีออกมาพบกับทางการนั้น สรรพภาพว่า ความเป็นอยู่
ในค่ายคอมมิวนิสต์ก็ออยากมาก ไม่เห็นเหมือนกับสิ่งที่คอมมิวนิสต์ได้เคยพูดเอาไว้ ไม่เห็น

ว่า ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะให้ทรัพย์สินเงินทองแต่อย่างใด การปกครองในค่ายคอมมิวนิสต์เป็นแบบเผด็จการ ผู้ทำผิดและทำผิดคำสั่งของหัวหน้าและกฎข้อบังคับของค่ายจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงควยการทรมานต่าง ๆ บางครั้งก็ถึงขั้นประหารชีวิต สภาพการณดังกล่าวข้างต้นชาวบ้านผู้เล่าให้ฟังกล่าวว่า เป็นเพียงการไต่ถามไต่ฟังมาเท่านั้นไม่เคยประสบด้วยตนเองเลย

ถึงแม้ว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเป็นเพียงข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านนอกเขตอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์แต่ก็ไต่สวนให้เห็นถึงขีดความสามารถในการประชาสัมพันธ์ของฝ่ายรัฐบาลได้เป็นอย่างดี การที่ชาวบ้านไม่รู้จักคอมมิวนิสต์นอกจากจะเข้าใจตามคำบอกเล่าของทางการ เท่านั้นยังผลให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคอมมิวนิสต์และยังคงยืนข้างฝ่ายรัฐบาล แต่ตาคราบโศกทางการไม่อาจจะแก้ปัญหาความอดอยากของประชาชนในท้องถิ่นกันการไต่สวนนั้นก็ไม่มื่ออะไร เป็นเรื่องประกำกันไต่ว่า ชาวบ้านจะไม่เห็นเข้าไปหาฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในเมื่อชาวบ้านเริ่มมีความรู้สึกว่ ทางการมีไต่ให้ความช่วยเหลือคนมากไปกว่าการนำอาหารหรือพืชพันธุ์ไปแจกเพียงชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิไต่ช่วยให้ชาวบ้านพ้นจากสภาพความยากจนและความอดอยากไต่เสมอไป ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลบางคนทุจริตค่อหน้าที่และโกงเงินชาวบ้าน ยังผลให้ชาวบ้านเสื่อมศรัทธาเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไปค้วย นอกจากนี้ชาวบ้านเริ่มรู้สึกล้งเลเมื่อไต่ถามไต่ฟังมาว่ คอมมิวนิสต์ที่อยู่บนภูเขาคช่วยแรงชาวบ้านที่ขึ้นไปทำไร่บนภูเขาค ถึงแม้ในระยะแรกชาวบ้านอาจจะเชื่อว่า เป็นการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อทางการไม่อาจจะแก้ไขปัญหาความอดอยากของราษฎรไต่ อาจเป็นไปไต่ที่ชาวบ้านจะเริ่มรู้สึกล้งเล

กับคำโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ว่า "ชาวบ้านจะไม่ค่อยอยากอีกต่อไปเมื่ออยู่ในไต่การปกครองของคอมมิวนิสต์" ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ทรายโคที่ทองถิ่นทุรกันดารยังไม่ก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง ราษฎรในหมู่บ้านยังไม่มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะสร้างฐานะของตนเองได้แล้ว ทรายนั้นก็ยังไม่มีสิ่งใดเป็นหลักประกันได้ว่า ชาวบ้านจะไม่เข้าไปหาฝ่ายคอมมิวนิสต์ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

จากสภาพการณ์ต่าง ๆ เท่าที่ศึกษามาในอำเภอลำไ้กา เมื่อรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีความมุ่งหวังที่จะเห็นทองถิ่นทุรกันดารได้รับการปรับปรุงให้เจริญขึ้นอย่างทันที่ทันใจ จึงได้ตั้งหน่วยงานหนึ่งขึ้นมา ประกอบด้วยข้าราชการจากทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน จากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นำเทคนิคและวิทยาการใหม่เข้ามาแก้ไขปัญหาและความขาดแคลนเฉพาะหน้า ในขณะที่เดียวกันก็หาข้อมูลเสนอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการระยะยาว เพื่อปรับปรุงทองถิ่นและยกระดับความเป็นอยู่ของชาวบ้านในทองถิ่นทุรกันดารให้สูงขึ้นต่อไป

ในการดำเนินงานนั้นรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มิได้มุ่งหวังที่จะให้หน่วยงานนี้ต้องรับผิดชอบงานตลอดไป แต่มุ่งหวังเพียงให้เป็นหน่วยงานบุกเบิกที่จะกระตุ้นเตือนให้ส่วนราชการในระดับทองถิ่น และประชาชนในทองถิ่นกันดารเหล่านั้น เกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงทองถิ่นของตนให้เจริญขึ้นเท่านั้น ดังนั้นเมื่อดำเนินงานไปเพียง ๑๒ เดือน รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงมีแผนที่จะให้หน่วยงานนี้มอบงานที่ได้รับไว้ หรือข้อมูลที่จัดเตรียมโครงการระยะยาวไว้ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านและส่วนราชการของจังหวัด หรือส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงดำเนินการต่อไป หลังจากนั้นก็จะเคลื่อนไปบุกเบิกในทองถิ่นอื่นต่อไปในทำนองเดียวกัน รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หวังว่าถ้าดำเนินงานไปตามแผนการนี้ ทองถิ่นทุรกันดารก็จะก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้โดยไม่ช้านัก ทองถิ่นจะได้รับการปรับปรุงให้เจริญขึ้นและประชาชนที่อาศัยอยู่ในทองถิ่นเหล่านั้นจะมีฐานะความเป็นอยู่สูงขึ้น และมีขีดความสามารถที่จะพัฒนาตนเองต่อไปได้

เมื่อทุกวันนี้สภาพการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ ผู้เขียนจึงใคร่เสนอให้ทบวงหลักการเดิม
ที่ทางไว้ในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใหม่ ผู้เขียนไม่เชื่อว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ไม่สามารถรับงานจากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป.กลางไม่ได้ อย่างน้อยที่สุดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดก็มีหน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทของจังหวัด รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุงท้อง
ถิ่นชนบทในท้องถิ่นอยู่แล้ว ดังนั้นถ้ารัฐบาลชุดปัจจุบันจะพยายามดำเนินการให้เป็น
ไปตามหลักการเดิมที่ทางไว้โดยเร็วที่สุด และพึงเสียงขัดขวางจากฝ่ายจังหวัดที่น้อยที่สุด
รวมทั้งพยายามให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้
เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และหลักการที่แท้จริง ซึ่ให้เห็นว่าถ้าสามารถดำเนินการงานไป
ตามหลักการที่แท้จริงได้ ท้องถิ่นทุรกันดารจะได้รับการปรับปรุงที่แท้จริง และก้าวไปสู่
การพัฒนาโดยไม่ช้านัก แลถ้าไม่สามารถดำเนินงานเป็นไปตามหลักการนั้นได้ ท้องถิ่น
ทุรกันดารก็ยังคงมีสภาพอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ นอกจากนี้ข้อสำคัญที่ควรจะต้องคำนึงถึง
ก็คือปัญหาและข้อขัดข้องของการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น การติดตามผลการปฏิบัติงาน
อย่างใกล้ชิดของผู้นำในระดับบริหาร นอกจากจะช่วยให้ฝ่ายบริหารเข้าใจถึงปัญหาและ
อุปสรรคในการดำเนินงาน และมีโอกาสที่จะแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไปในทันทีแล้ว ยัง
เป็นการกระตุ้นเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่นเกิดความกระตือรือร้น และมี
กำลังใจที่จะปฏิบัติงานยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะปกครอง
ประเทศคชอาณาจักรเด็ดขาด แต่ก็ได้แสดงให้เห็นถึงเจตนาและความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะ
สร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นทุรกันดาร พร้อมทั้งได้ยืนยันอย่างหนักแน่นว่า "ได้
ทุ่มเทชีวิตจิตใจ ไว้กับความหวังในความสำเร็จมากที่สุด" การติดตามผลการปฏิบัติ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำขวัญและนโยบายพัฒนาการเคลื่อนที่ ฉบับ
ปฐมฤกษ์," ในประมวลสุนทรพจน์จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖,

งานอย่างใกล้ชิดและอย่างเอาใจใส่ ตลอดจนสั่งการด้วยตนเองนั้นเป็นเครื่องยืนยันคำพูดนี้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ถ้า จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีชีวิตยืนยาวมาจนถึงทุกวันนี้ ท้องถิ่นทุรกันดารก็อาจจะก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างที่ใฝ่ฝันได้ตั้งใจไว้

นับแต่รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เพียรพยายามแก้ไขปัญหาค่าง ๆ อันมีมูลเหตุเนื่องจากชาวเขาซึ่งยังผลกระทบกระเทือนต่อภาวะเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมือง และการปกครองของรัฐ ตลอดจนถึงความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศด้วยการริเริ่มงาน "พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา" มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ เป็นต้นมานั้น ปรากฏว่า ในหนังสือที่กระทรวงมหาดไทยได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุด นายธานินทร์ กรัยวิเชียร พิจารณาเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๕ เพื่อทบทวนนโยบายใหม่นั้นได้ยืนยันว่า ปัจจุบันนี้ปัญหาค่าง ๆ เหล่านี้ยังคงมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการปลูกฝิ่น ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณชายแดนของประเทศ ปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติอย่างกว้างขวางและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สูงทางภาคเหนือ ของประเทศไทย

แต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๒๔๔๔/๒๕๐๒ ถึงอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๐๒ (เอกสารจากแฟ้มกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์)

นโยบายและวิธีดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา หนังสือราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. ๐๓๑๔/๔๔๖ ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๕ (เอกสาร (สำเนา) ใบบัญชีทางราชการ จากแฟ้มกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์) , หน้า ๒

ข้อยืนยันดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความมุ่งหวังของรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่จะดำเนินการ "พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา" เพื่อแก้ไขปัญหาด่าง ๆ เหล่านั้น ยังห่างไกลความจริงอยู่มาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากมูลเหตุหลายประการซึ่งพอจะชี้ให้เห็นได้บ้างก็คือ

๑. ประชากรในพื้นที่สูงได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุก ๆ ปี ทั้งปริมาณชาวเขาที่มีอยู่แล้วในประเทศ และชาวเขานอกประเทศ ใค้อพยพลักลอบเข้ามาอยู่ในประเทศเป็นประจำ รวมทั้งคนไทยที่อพยพไปซึ่งได้รับความกดดันเนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากร จึงไม่มีที่คนทำกินเพียงพอ ต้องอพยพเข้าไปทำกินบนภูเขาเป็นจำนวนมากขึ้น การเพิ่มจำนวนประชากรดังกล่าวยังผลักดันให้ป่าบนภูเขาถูกทำลายเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ นายวันชัช พฤษะศรี หัวหน้าศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ได้ชี้แจงว่า ประชากรที่ขึ้นไปตั้งถิ่นฐานบนภูเขาส่วนใหญ่มักจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากจะต้องถางป่าเพื่อทำไร่แล้ว พวกเขายังไม่รู้จักการเพาะปลูกแบบถาวรวิธี ดังนั้นเมื่อคิดหมดความอุดมสมบูรณ์ก็มักจะพากันเคลื่อนย้ายต่อไป ยังผลให้ปริมาณของป่าที่ถูกทำลายไปเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ปัญหาที่ติดคามมาอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อประชากรบนพื้นที่สูงเพิ่มจำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเขาซึ่งมีจำนวนสูงถึง ๕๐๐,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๑๕^๓ จึงมีใช้เรื่องงานนักที่รัฐจะดูแลได้โดยทั่วถึง ดังนั้นจึงปรากฏในรายละเอียดที่กระทรวงมหาดไทยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียรว่า ระเบียบความเป็นอยู่

^๑ เรื่องเดียวกัน

^๒ สัมภาษณ์ นายวันชัช พฤษะศรี, หัวหน้าศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๑

^๓ นโยบายและวิธีดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา, หน้า ๔

ในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัยและรายได้ของชาวเขายังคงต่ำกว่าระดับมาตรฐานโดยทั่วไปมาก ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้รับการยืนยันจากผลการสำรวจและวิจัยสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาในหมู่บ้าน ๗ แห่ง ในเขตพื้นที่ ๓ จังหวัด^๒ เมื่อปี ๒๕๑๗ ซึ่งสรุปผลไว้ว่า นับตั้งแต่รัฐบาลชุด จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ริเริ่มดำเนินงานเพื่อการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เป็นต้นมานั้น ปรากฏว่าเด็ก ๆ ชาวเขาในหมู่บ้านทั้ง ๗ แห่งส่วนใหญ่ยังไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มเติมที่เท่าไรนัก ทั้ง ๆ ที่หมู่บ้านเหล่านั้นล้วนมีโรงเรียนประจำอยู่แล้วทั้งสิ้น มีทั้งโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์

^๑ เรื่องเดียวกัน หน้า ๒

^๒ เตือนใจ กฤษกร ๗ อพยพชา, การศึกษาที่สนใจของชาวเขาที่มีต่อคนไทยและประเทศไทย, หน้า ๕ - ๓๑

หมู่บ้าน ๗ แห่งที่ทำการสำรวจในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่

๑. หมู่บ้านชาวเขาเผ่าเย้า บ้านเลาซิกาย อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย
๒. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ามูเซอร์กุก บ้านจะพือ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย
๓. หมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ, ลอ, มูเซอร์, บ้านบางสาบ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย
๔. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บ้านแม่ป๋าม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
๕. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บ้านหมองวา อำเภอมะเระมาด จังหวัดตาก
๖. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บ้านห้วยอี อำเภอมะเระมาด จังหวัดตาก
๗. หมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บ้านชะเนงใจ อำเภอมะเระมาด จังหวัดตาก

ปรากฏว่าโรงเรียนในหมู่บ้านชาวเขาที่ท่าวิชัยส่วนใหญ่ เป็นโรงเรียนชั่วคราว ของกรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการสอนโดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ ชาวเขาเคลื่อนที่ ดังนั้นโรงเรียนประเภทนี้จึงมักไม่มีครูสอนประจำ เพราะเจ้าหน้าที่ต้อง ย้ายไปปฏิบัติงานในพื้นที่อื่นเสมอ ยังผลให้เด็ก ๆ ชาวเขาไม่ได้รับการศึกษาเต็มที่เท่าไร นัก จากการสำรวจพบว่าเด็ก ๆ ชาวเขาส่วนใหญ่มีความรู้สูงสุดเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เท่านั้น เด็ก ๆ เหล่านี้จะอ่านหนังสือไม่ค่อยออกแถมพูดไทยอย่างคล่องแคล่ว เมื่อเด็กอายุ ได้ ๑๔ - ๑๕ ปีจะกลับไปทำไร่หมก และผู้ปกครองจะส่งเด็กเล็ก ๆ เข้ามาเรียนแทน ที่ชั้นยกเว้นเด็กที่ได้รับการคัดเลือกไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่แม่จัน ซึ่งก็ไม่มี มากนัก เช่น ที่หมู่บ้านเล้าอีควยในปีที่ท่าวิชัย (๒๕๑๓) เด็กชาวเขาจากหมู่บ้านได้รับการ คัดเลือกไปเพียง ๑ คน บางรุ่นก็ไม่มีเลย ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่เข้าไปในหมู่บ้านนี้เกือบ ๑๐ ปีแล้วก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าเด็ก ๆ ชาวเขาก็คงจะไม่ได้รับการศึกษาสูงกว่าที่เป็น อยู่เท่าใดนัก

หมู่บ้านทั้ง ๓ ที่ท่าวิชัยล้วนมีโรงเรียนประจำหมู่บ้านทั้งสิ้น หมู่บ้านกะเหรี่ยง หมองวา มีโรงเรียนของตำรวจชายแดนตั้งมาได้ ๑๕ ปี หมู่บ้านชะเนงใจ หมู่บ้านแม่ป่า มีโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งมาได้เพียง ๒ ปี และ ๑ ปี ตามลำดับ ส่วน หมู่บ้านที่เหลือมีโรงเรียนชั่วคราวของกรมประชาสงเคราะห์

ถึงแม้บางหมู่บ้านจะมีชั้นเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แต่ก็มิได้มีผู้จบการศึกษาเพียงไม่ กี่คนเท่านั้น เช่น ที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงหมองวา มีโรงเรียนของตำรวจชายแดนเปิดการ สอนมาตั้ง ๑๕ ปี แล้วแต่ปรากฏว่าทั้งหมู่บ้านมีผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เพียง ๔ คน เท่านั้น เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒

^๔ เรื่องเดียวกัน

แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้การเรียนการสอนยังไม่ได้ผลดีนัก แต่ผู้ปกครองและเด็ก ๆ ชาวเขาก็คงให้ความสนใจในเรื่องการเรียนมาก ความตื่นตัวในเรื่อง การศึกษาของชาวเขาจะปรากฏชัดจากผลวิจัยซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองของเด็กชาวเขา เกินกว่าร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปต้องการให้บุตรหลานของตนได้มีโอกาสเข้าเรียน ทั้งนี้ชาวเขา ส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนจะทำให้บุตรหลานของตนฉลาดขึ้น และสามารถอ่านและเขียน หนังสือไทยได้ ยิ่งกว่านั้นเมื่อชาวเขาได้มีโอกาสติดต่อกับคนไทยมากขึ้น เขาก็ยิ่ง เห็นว่าการเรียนภาษาไทยเป็นสิ่งจำเป็น ส่วนเด็ก ๆ ชาวเขาก็คงกระตือรือร้นและให้ความสนใจในการเรียนไม่น้อย ทั้งนี้ถึงร้อยละ ๖๗.๓^๓

ความตื่นตัวในเรื่องการศึกษาของชาวเขา มิได้มีเฉพาะสนับสนุนให้บุตรหลาน ของตนเข้าเรียนในโรงเรียนที่หมู่บ้านเท่านั้น แต่ผู้ปกครองของเด็กชาวเขาส่วนใหญ่ถึง ร้อยละ ๗๑^๔ ประารถนาที่จะส่งบุตรหลานของตนไปเรียนต่อที่โรงเรียนพนราบ ทั้งนี้ผู้วิจัย คาดคะเนว่าชาวเขาเห็นว่าบุตรหลานของตนจะได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งจะยังผล ให้เด็กสามารถอ่านและเขียนได้จริง ๆ แต่อย่างไรก็ตามความปรารถนาของชาวเขาไม่

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐

^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕

อาจเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากชาวเขาส่วนใหญ่ยังไม่ได้สัญชาติไทย ดังนั้นการเข้าเรียนในโรงเรียนประชาบาลหรือโรงเรียนราษฎรอย่างเล็กไทยจึงไม่อาจทำได้สะดวก ดังนั้นโอกาสที่เด็กชาวเขาจะเรียนในระดับสูงขึ้นไปจึงมีไม่มากนัก

จากการวิจัยฐานะทางเศรษฐกิจของชาวเขาในหมู่บ้านทั้ง ๘ แห่งพบว่าชาวเขาส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจนมาก อาชีพหลักของประชากรในหมู่บ้าน คือการทำไร่ทำนาตามคอย และในแถบที่ราบบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกมีเพียงพอกินเท่านั้น มีหลายครอบครัวที่เพาะปลูกแล้วไม่พอกิน และส่วนใหญ่จะไม่มีผลผลิตเหลือไว้พอสำหรับขาย มีรายได้บางจากการรับจ้างและขายสัตว์ที่เลี้ยงไว้ เช่น หมู ไก่ วัว

ส่วนการเสพนั้นยังคงพบอยู่บ้างประปรายในบางหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะชาวเขาในหมู่บ้านเหล่านั้นเริ่มรู้จักโทษของการเสพนั่นบ้างแล้ว และบางทีก็พากันรังเกียจคนที่เสพนั่น เช่น ที่หมู่บ้านเลาซิกวย^๓ เป็นคน ดังนั้นผู้ที่เสพนั่นในหมู่บ้านเหล่านั้นจึงมักเป็นผู้เขากู้แก่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนคนหนุ่มสาวจะไม่นิยม แต่ก็มีบางหมู่บ้านที่ถือว่ากาการเสพนั่นเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้นจึงปรากฏว่า ชาวเขาในหมู่บ้านเหล่านั้นมีเปอร์เซ็นต์ของการเสพนั่นสูงถึงร้อยละ ๕๐ - ๖๐ เช่นที่หมู่บ้านชะเนจือ เป็นคน เมื่อยังคงมีการเสพนั่นอยู่การกาฟันและการปลูกฝิ่นก็ยังคงมีอยู่ทั่วไป ซึ่งยังคงเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไขกันต่อไป

^๑ เรื่องเดียวกัน

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕ - ๓๑

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗

๒. การจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งริเริ่มในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร

นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาลือก่าเน็คขึ้นมา เนื่องจากรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีความเห็นว่า นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจะเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ยังผลให้ชาวเขาอพยพเข้ามาอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้สะดวกในการปกครองดูแล และชักจูงให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น เลิกทำลายป่า ตลอดจนช่วยให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของชาวเขาทางชายแดนได้ทันต่อเหตุการณ์อีกด้วย ในขณะที่เกี่ยวกับทางการจะไม่มีโอกาสส่งเสริมให้ชาวเขารัฐจัดการเพาะปลูกแบบถาวร การเลี้ยงสัตว์และอุตสาหกรรมในครัวเรือน จัดบริการตลาดสำหรับชาวเขา ตลอดจนส่งเสริมการอนามัยและการศึกษาให้แก่ชาวเขากอีกด้วย^๒

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นปรากฏว่า เมื่อถึงปี ๒๕๑๙ มีชาวเขาเข้ามาตั้งหลักแหล่งในนิคมทั้ง ๔ แห่งประมาณ ๔,๐๐๐ ครัวเรือน หรือประมาณ ๑๐,๐๐๐ คนเท่านั้น^๓ ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนชาวเขาประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน ในปีเดียวกัน ทั้งนี้จากผลวิจัยที่มีผู้เคยทำการสำรวจพบว่าในบรรดาหมู่บ้านชาวเขา ๙ แห่ง^๔ ที่ออกไปทำการวิจัยนั้น ปรากฏว่าชาวเขาส่วนใหญ่ไม่รู้จักเรื่องราวเกี่ยวกับนิคมชาวเขา และใน

^๑ "การร่วมมือประสานงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชาวเขา," ในรายงานการประชุมคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา ครั้งที่ ๑/๒๕๐๔, หน้า ๑๑

^๒ คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา, การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในประเทศไทย, หน้า ๒๙ - ๓๐

^๓ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, รายงานประจำปี ๒๕๑๙

(นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์, ๒๕๒๑), หน้า ๑๔

^๔ บ้านเล้าอีกล้วย, บ้านจะพือ, บ้านปางสำง, บ้านแม่ป๋าม, บ้านหมองลา, บ้านห้วยปลิง, บ้านชะเนงใจ

บรรดาพวกที่รู้จักไม่ถึงครึ่งที่มีทัศนคติที่ถูกต้องงานของนิคม ทั้งนี้เพราะชาวเขาส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสรีทธาตองานของนิคมเท่าที่ควร จะเห็นได้จากในบรรดาชาวเขาผู้มีทัศนคติที่ถูกต้องนิคมนั้นมีเพียงร้อยละ ๒๕.๕ ที่สมัครใจจะไปอยู่ในนิคม โดยมีข้อแม้ว่าจะได้รับสิ่งชดเชยและความช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นการตอบแทน ในขณะที่ร้อยละ ๕๑.๕ ยังคงพอใจที่จะอยู่อย่างอิสระในถิ่นฐานเดิมของตนมากกว่า

ด้วยทัศนคติของชาวเขาดังกล่าวนั้นเอง อาจเป็นมูลเหตุประการหนึ่งที่ทำให้งานของนิคมไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ข้อยืนยันดังกล่าวอาจจะเห็นได้จากกรรมากรรมประชาสงเคราะห์ที่ได้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเพิ่มขึ้น นอกเหนือไปจากที่ได้จัดตั้งเป็นการทดลอง ๔ แห่งในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เท่านั้น นายอิรว๊วช จันทประเสริฐ หัวหน้างานวางแผนกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่าเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะชักจูงชาวเขาที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อที่แตกต่างกันมาอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ประกอบกับการนำชาวเขาเข้ามาอยู่ในที่แห่งเดียวกันนั้นยังผลให้เกิดเขว้างเปล่าซึ่งเอื้ออำนวยให้ชาวเขานอกประเทศอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งแทนที่

เตือนใจ กุญชร ณ อยุธยา, การศึกษาทัศนคติของชาวเขาที่มีต่อคนไทยและประเทศไทย, หน้า ๗๖ - ๘๐

๒ คือ ที่คอยมูเซอ จังหวัดตาก คอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่, คอยมอนแสนใจ มอนแสนเจริญ จังหวัดเชียงราย และบริเวณภูมโล จังหวัดเพชรบูรณ์ ถัดคือจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเลย

กองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์, การดำเนินงานจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา, หน้า ๑

๓ สัมภาษณ์ นายอิรว๊วช จันทประเสริฐ หัวหน้างานวางแผน กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๑

ด้วยเหตุทั้งกลางนั้นเอง กรมประชาสงเคราะห์จึงหันไปให้ความสำคัญต่อโครงการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาโดยใช้หน่วยเคลื่อนที่மாகยิ่งขึ้น นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจึงลดความสำคัญลง เป็นเพียงศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างชาวเขากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเป็นแหล่งกลางฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ซึ่งจะออกไปปฏิบัติงานกับชาวเขา และฝึกอบรมความรู้ทางด้านการเกษตรและอาชีพให้แก่ชาวเขาเพื่อให้ชาวเขานำไปเผยแพร่ในหมู่ชาวเขาเผ่าเดียวกัน

๓. ปัญหาในการดำเนินงาน

ตามที่คณะรัฐมนตรีในรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นคณะหนึ่ง มีหน้าที่วางแผนและควบคุมการดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขาในทุกกรณี โดยมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินงาน และเป็นแหล่งกลางประสานงาน การดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการแม้จะเกิดผลดีหลายประการเพราะเป็นการร่วมมือกันทำงานในระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็มีผู้เห็นว่า มีผลให้การปฏิบัติงานขาดความคล่องตัว จะสังเกตเห็นได้ว่าเท่าที่ผ่านมา

สมภาร อธิกรณกุลสุนทร โพร้ททอง เจ้าหน้าที่ประจำสงเคราะห์ ๔ กองสงเคราะห์ชาวเขา, ๒ มิถุนายน ๒๕๒๑

แต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ ๒๔๔๔/๒๕๐๒ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๐๒ ถึง อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ (เอกสารกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์)

พรพนนิภา วุฒิการณ์, "การศึกษางานสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ระหว่างปี ๒๕๐๕ - ๒๕๑๖ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครองบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๑๒๘

การประชุมของคณะกรรมการชาวเขามักจะไม่ต่อเนื่องกัน แต่จะเป็นการประชุมปีเว้นปี และปีละครั้งเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นฐานะของกองส่งเคราะห์ชาวเขาคำว่าระดับงานและความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นจึงไม่อาจจะอนุมัติเบิกจ่ายและตัดสินใจได้โดยลำพัง ต้องเสนอขออนุมัติตามลำดับสายงานต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าและไม่ได้ผลเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเร่งด่วน เช่น การดำเนินงานตามโครงการด้านการเกษตรซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยฤดูกาล และจะต้องทำให้ทันภาวะในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หากเกิดความล่าช้าหรือไม่อาจดำเนินการในระบะนั้นได้ สิ่งของหรือเงินที่ได้รับอนุมัติก็ไม่มีประโยชน์อันใด^๑ นอกจากนี้การจัดทำงบประมาณจะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่อยู่เหนือขึ้นไป และจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณกับกองอื่น ๆ ในกรม ทำให้ถูกคัดทอนลงไปอีก เงินที่ได้รับจึงไม่สมดุลกับงานตามสนาม^๒ ประกอบกับเป็นหน่วยงานในระดับกองอัตรากำลังเจ้าหน้าที่จึงมีไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานในระดับชาติ^๓ ซึ่งในเรื่องนี้ นายสุรธรรม รื่นยศ อธิบดีอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ได้เคยให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ครั้งหนึ่งว่า กองส่งเคราะห์ชาวเขาคควรจะยกระดับให้เป็นกรมหรือหน่วยงานอิสระ เพื่อที่หน่วยงานนี้จะมีโอกาสขยายงานต่อไปอีก^๔

^๑ ในช่วงระหว่างปี ๒๕๐๙ - ๒๕๑๖ มีการประชุมคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขารวม ๑๐ ครั้ง ครั้งละปีเว้นปียกเว้นปี ๒๕๑๖ มีการประชุม ๓ ครั้ง

เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๐

^๒ สัมภาษณ์ นายอิราวัชร จันทร์ประเสริฐ, หัวหน้างานวางแผน กองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, ๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๑

^๓ เรื่องเดียวกัน

^๔ เรื่องเดียวกัน

^๕ The Bangkok Post (July 24, 1970) : 1

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกองสงเคราะห์ชาวเขาดังกล่าวข้างต้นก็ได้เกิดขึ้นในการ
 "พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา" ของตำรวจชายแดนเช่นเดียวกัน พ.ศ.๑.มณีส
 ันชิตต์บารุง ผู้กำกับกองกำกับการ ๕ กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน
 ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานชาวเขาโดยตรงได้ชี้แจงว่าตำรวจชายแดนยังคงขาด
 งบประมาณเพื่อการดำเนินงานโดยเฉพาะ เงินใช้จ่ายส่วนใหญ่จึงเป็นเงินบริจาคหรือเงิน
 พระราชทานเท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดปัญหาตามมาในทำนองเกี่ยวกับกรมประชาสงเคราะห์
 ดังกล่าวข้างต้น

๔. ตำรวจชายแดนยังคงให้ความสำคัญที่จะดำเนินงานเพื่อผลในการปฏิบัติการกิจ
 ที่ได้รับมอบยิ่งกว่าการพัฒนาที่แท้จริง

นับตั้งแต่ตำรวจชายแดนได้ริเริ่มงาน "พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา" ขึ้นมา
 เพื่อหวังผูกมิตรและหวังประโยชน์ในการหาข่าวจากฝ่ายตรงกันข้าม ด้วยการให้ความ
 ช่วยเหลือและเข้าแก้ไข้ปัญหาและความเดือดร้อนเฉพาะหน้า จนกลายเป็นโครงการที่
 จัดทำขึ้นอย่างถาวร โดยมุ่งหวังที่จะให้ชาวเขามีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น มีฐานะทาง
 เศรษฐกิจดีขึ้น มีการศึกษาสูงขึ้นและมีขีดความสามารถที่จะริเริ่มและดำเนินการในสิ่ง
 ใหม่ ๆ ด้วยตนเองได้ ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งหวังที่จะให้การดำเนินงานดังกล่าวมีส่วน
 แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชาวเขามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย แต่ปรากฏว่าการดำเนินงานนั้น มิได้

ศูนย์วิทยุตำรวจ

สัมภาษณ์ พ.ศ.๑.มณีส ันชิตต์บารุง ผู้กำกับกองกำกับการ ๕ กองบังคับ
 การอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน, ๕ มีนาคม ๒๕๒๑

เป็นไปตามความมุ่งหวังที่วางไว้อย่างจริงจัง ในเมื่อตำรวจชายแดนขาดงบประมาณและ
กำลังเจ้าหน้าที่เพื่อการณนี้โดยเฉพาะ ดังนั้นการดำเนินงานจึงยังคงอาศัยเงินพระราชทาน
หรือเงินบริจาคและกำลังเจ้าหน้าที่ในหน่วยลาดตระเวนเช่นเดิม

การแก้ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากชาวเขา และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของ
ชาวเขาจนทำให้ชาวเขาสามารถพัฒนาตนเองต่อไปได้นั้น จะหวังแต่เพียงเงินพระราชทาน
หรือเงินบริจาค และกำลังเจ้าหน้าที่ในหน่วยลาดตระเวนที่ผ่านการฝึกอบรมเท่านั้น ย่อมไม่
เพียงพอ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีงบประมาณที่แน่นอน และกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ
และความชำนาญในงานแต่ละสาขาอย่างแท้จริง รวมทั้งต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่าง
ใกล้ชิดและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันที่ มิฉะนั้นการดำเนินงานจะเป็นเพียงการสงเคราะห์
และการช่วยเหลือเป็นครั้งคราวเท่านั้น

ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้ (๒๕๒๑) ตำรวจชายแดนจะมีโครงการชาวเขาหลายโครงการ
อาทิเช่น โครงการรักษาพยาบาล โครงการการศึกษา โครงการศูนย์พัฒนาการ โครงการ
การขยายพันธุ์สัตว์และพืชเพื่อแจกจ่าย โครงการพัฒนาการเคลื่อนที่ โครงการประชาสัมพันธ์
โครงการบรรเทาภัย โครงการพิพัตถ์ชาวเขา โครงการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชาวเขา
โครงการชาวเขาในพระบรมราชานุเคราะห์ โครงการราษฎรอาสาสมัครคุ้มครองหมู่บ้าน
และโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และประชาชนแต่ก็อาจกล่าวได้ว่าโครงการเหล่านี้ยังคง
ดำเนินไปในลักษณะของการช่วยเหลือ เพื่อผลทางค่านิจวิทยาตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
กว่าเพื่อการพัฒนาที่แท้จริง ดังที่ ร.ต.อ.สวัสดิ์ พันธุ์ทวี หัวหน้าแผนก ๒ กองกำกับการ ๕
กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งรับผิดชอบงานเกี่ยวกับโครงการศึกษา

ชาวเขาของตำรวจชายแดนโดยเฉพาะ ได้ชี้แจงว่า โครงการศึกษาชาวเขาของตำรวจยังเป็นไปในลักษณะกระท่อนกระแท่น ทั้งนี้เพราะงบประมาณในการดำเนินงานรวมทั้งอุปกรณ์การเรียนและการสอนยังคงต้องอาศัยการขอความช่วยเหลือมาโดยตลอด ยิ่งกว่านั้นยังขาดครูผู้มีความรู้ทางด้านการศึกษาที่แท้จริง ฉะนั้นสิ่งที่ตำรวจชายแดนทำได้ก็เพียงแค่ให้ชาวเขาอ่านออกเขียนได้ และพยายามดึงจิตใจชาวเขามาเป็นฝ่ายรัฐบาลเท่านั้น ดังนั้นโครงการที่ตำรวจชายแดนจัดทำขึ้นจึงมุ่งหนักการส่งเสริมมากกว่าการพัฒนาที่แท้จริง

นักวิจัยผู้หนึ่งซึ่งเขาไปสำรวจและวิจัยในหมู่บ้านกะเหรี่ยงหมองวา เมื่อปี ๒๕๑๗ ให้ความเห็นว่า ตำรวจชายแดนให้การศึกษแก่ชาวเขาเพื่อค้นหาชาวเขามากกว่าเพื่อการศึกษารองของเด็ก ทั้งนี้เพราะ ทั้ง ๆ ที่ตำรวจชายแดนเขาไปตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านนั้นนานนับ ๑๕ ปีแล้วก็ตาม แต่การศึกษายังอ่อนทั้งหลักสูตรและอุปกรณ์การสอน ถึงแม้ว่าโรงเรียนนี้จะสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แต่ในขณะสำรวจพบว่าทั้งหมู่บ้านมีผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เพียง ๔ คนเท่านั้น

ถ้าสภาพการศึกษาของชาวเขายังคงเป็นไปในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็อาจกล่าวได้ว่าคงจะต้องใช้เวลาานกว่าชาวเขาจะมีโอกาสได้รับการศึกษามากพอที่จะนำตัวเองไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าศักยภาพความเป็นจริงอันเป็นอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำให้การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ที่สืบเนื่องมาจากชาวเขา ไม่สัมฤทธิ์ผล

สัมภาษณ์ ร.ต.อ. สวัสดิ์ พันธุ์ทวี, หัวหน้าแผนก ๒ กองกำกับการ ๕ กอง

บังคับการอำเภอยางชุมน้อย ตำรวจตระเวนชายแดน, ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๑

^๒ เตือนใจ ญุฑฐร ณ อยุธยา, การศึกษาทัศนคติของชาวเขาที่มีต่อคนไทยและประเทศไทย, หน้า ๑๒

ถึงเป้าหมายที่วางไว้ และคงต้องใช้เวลาอีกนาน กราบเท่าที่ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ
ยังไม่ได้รับการพิจารณาแก้ไขให้หมดสิ้นไป

ความมุ่งหวังของรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ต้องการแก้ไขปัญหาที่
ชาวเขามีส่วนก่อให้เกิดและช่วยให้อาณาเขาสสามารถพัฒนาตัวเองได้นั้นจะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อ
รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ปรับปรุงวิธีการบริหารงานชาวเขาเสียใหม่ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะแต่งตั้ง
คณะกรรมการชาวเขาขึ้นมากำหนดนโยบายและวางแผนงานโดยมอบหมายให้กรมประชา-
สงเคราะห์ เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง แต่เนื่องจากสถานการณ์บังคับยังผลให้ส่วนราชการ
ต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศต้องสนใจชาวเขา
ไปค้ำ

ดังนั้นทุกวันนี้จึงมีหน่วยงานหลายหน่วยดำเนินงานชาวเขาอย่างเอกเทศ เช่น
กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กองกำกับการ ๕ กองบังคับการอำนวยการ
การตำรวจตระเวนชายแดน กอง ร.ม.บ. กรม ป.กลาง กองปราบปรามยาเสพติดให้โทษ
กระทรวงศึกษาธิการ และกรมการปกครอง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า นอกจากงานจะซ้ำซ้อนแล้ว ส่วนราชการต่าง ๆ ก็ไม่อาจ
ดำเนินงานชาวเขาให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้
ในเมื่อส่วนราชการต่าง ๆ เหล่านี้ ยังไม่มีงบประมาณและเจ้าหน้าที่ที่จะรับผิดชอบงาน
ชาวเขาโดยเฉพาะ ดังนั้นการดำเนินงานจึงเป็นไปได้แต่เพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
และช่วยเหลือเฉพาะแห่งเป็นครั้งคราวเท่านั้น แต่ไม่อาจแก้ไข้ปัญหาที่สืบเนื่องมาจาก
ชาวเขาและช่วยให้อาณาเขาก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้

ฉะนั้นรัฐบาลปัจจุบันจึงควรรวมสายงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานชาวเขาเข้าด้วยกัน
จัดตั้งเป็นหน่วยงานอิสระมีอำนาจสั่งการและดำเนินการได้อย่างเอกเทศ พร้อมทั้ง
มีอำนาจบังคับให้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ
ที่จัดทำขึ้นเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา และแก้ไข้ปัญหาที่ชาวเขามีส่วน
เกี่ยวข้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ การจัดตั้งหน่วยงานอิสระดังกล่าวนอกจากจะช่วย

ให้การของประมาณ การวางแผนงาน และการกำหนดโครงการเป็นไปได้โดยง่าย และไม่ซับซ้อนแล้ว ยังช่วยให้ได้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญในกิจการชาวเขา โดยเฉพาะเข้าบริหารงานชาวเขานี้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา และแก้ไขปัญหที่ชาวเขาก่อขึ้น เป็นไปอย่างถูกหลักวิชาการยิ่งขึ้น ทั้งยังจะช่วยให้มีการติดตามผลงาน และแก้ไขปัญหที่ก่อกขึ้นเป็นไปอย่างทันที่อีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย